

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lexikální tvořivost v období pandemie

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

Autor práce: Michaela Soukeníková

Studijní obor: Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

2022

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 3. května 2022

.....
Michaela Soukeníková

Mé poděkování patří prof. PhDr. Janu Radimskému, Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

ANOTACE

Bakalářská práce „*Lexikální tvořivost v období pandemie*“ si klade za cíl analyzovat excerpovaný vzorek neologismů ve francouzštině, které se tematicky týkají pandemie Covid-19.

Teoretická část přibližuje slootovorné postupy, které francouzský jazyk při slootovorbě využívá. Analytická část se věnuje samotné analýze vzorku neologismů, které byly excerpovány z platformy Néoveille a následně dále zkoumány v korpusu Araneum Francogallicum Novum MMXXI Quadruplex.

ABSTRACT

This Bachelor's thesis aims to analyze excerpted sample of neologisms in French related to the Covid-19 pandemic.

The theoretical part describes word-formation procedures used in French. The practical part deals with analysis of neologisms excerpted from the Néoveille platform and subsequently examined in the corpus *Araneum Francogallicum Novum MMXXI Quadruplex*.

OBSAH

ÚVOD	1
Použité zkratky.....	2
1 Pojmy „slovo“ a „neologie“	3
1.1 „Slovo“, lexém a slovní tvar	3
1.2 Neologie	5
2 Specifika obohacování francouzského lexika	6
2.1 Výpůjčky	6
2.2 Tvoření pojmenování vlastními prostředky jazyka	7
2.2.1 Derivace	7
2.2.2 Kompozice	14
2.2.3 Syntagmatika.....	20
3 Analýza vzorku	21
3.1 Způsob získání materiálu	21
3.1.1 Časové a sémantické vymezení	21
3.1.2 Platforma Néoveille	21
3.2 Charakteristika vzorku	22
3.3 Derivace	22
3.3.1 Substantiva.....	24
3.3.2 Adjektiva.....	25
3.3.3 Slovesa	26
3.3.4 Lexémy spadající do více kategorií slovních druhů	26
3.4 Kompozice	28
3.4.1 Vědecká kompozice	28
3.4.2 Prostá kompozice	34
3.4.3 Mots-valises	35
3.5 Výpůjčky	36
3.5.1 Substantiva.....	36
3.5.2 Adjektiva.....	38
3.5.3 Lexémy spadající do více kategorií slovních druhů	38
3.6 Syntagma.....	39

3.7 Lexémy psané s pomlčkou a jejich varianty bez pomlček	39
ZÁVĚR.....	42
PŘÍLOHY	43
1 Seznam neologismů.....	43
2 Přehled neologismů a jejich užití v kontextu.....	46
RÉSUMÉ	56
POUŽITÉ ZDROJE	58

ÚVOD

Předkládaná bakalářská práce se zabývá lexikální tvorbou v období pandemie ve francouzském jazyce. Hlavním cílem bylo vyexcerpovat co nejširší vzorek neologismů vzniklých během pandemie Covid-19 a tematicky s pandemií souvisejících a ty posléze analyzovat z hlediska slovtvorných postupů.

V teoretické části práce byly vymezeny hlavní slovtvorné postupy, které jsou ve francouzštině využívány. Stejně tak byly vymezeny i méně frekventované slovtvorné postupy, které ale pro potřeby analýzy zkoumaného vzorku hrají důležitou roli.

Praktická část, která se věnuje analýze zkoumaného vzorku, je strukturována dle jednotlivých slovtvorných postupů a je doplněna tabulkami. V této části byla využita platforma Néoveille a následná analýza proběhla v korpusu Araneum Francogallicum Novum MMXXI Quadruplex. Pozornost je věnována nejen neologismům s vysokou frekvencí, ale také neologismům, jejichž etymologie je něčím atypická.

V přílohách nalezneme abecední seznam neologismů a tabulku s přehledy jejich užití v kontextu.

Použité zkratky

Text v teoretické části:

N... substantivum

A... adjektivum

V... sloveso

ADV... příslovce

Tabulky v analýze vzorku a seznamu neologismů:

lat. ... latinský původ

gr. ... řecký původ

fr. ... francouzský původ

s m... singulár mužského rodu

s f... singulár ženského rodu

AFN... Araneum Francogallicum Novum MMXXI Quadruplex

kon... konfix

Výskyt... výskyt v korpusu Araneum Francogallicum Novum MMXXI Quadruplex

komp. ... kompozice

komp. p. ... kompozice prostá

komp. v. ... kompozice vědecká

1 Pojmy „slovo“ a „neologie“

Chceme-li se zabývat neologismy a lexikem obecně, jednou z otázek, kterou si na počátku můžeme položit, je následující: Co je to slovo? Na tuto zdánlivě banální otázku je možno odpovědět řadou různých odpovědí v závislosti na perspektivě. Další otázkou, která se nabízí, je: Co je to neologismus?

1.1 „Slovo“, lexém a slovní tvar

Na pojem „slovo“ může být nahlíženo z různých perspektiv. Jednou z obecných je perspektiva definující slovo jako sekvenci navzájem sousedících písmen, která je od ostatních sekvencí oddělena mezerami. V předchozí větě tedy podle této definice bylo užito osmnáct slov – jedná se o sekvence navzájem oddělené mezerou. Jiný pohled nabízí slov sedmnáct – slova „sekvenci“ a „sekvencí“ jsou tvary téhož slova „sekvence“.¹ „Ve své knize věnované slovu ho Krámský pojímá jako jakoukoliv část promluvy, kterou lze v běžné mluvě vyslovit osamoceně a která má význam. Podrobněji ho pak popisuje jako nejmenší nezávislou jazykovou jednotku vztahující se k nějaké mimojazykové skutečnosti nebo vztahu a dodává, že je pro něj charakteristická jistá formální a akustická ztvárněnost, která se liší podle typu jazyka. Uvědomuje si, že se účastní celého spektra jazykových vztahů a že ho charakterizuje řada proměnlivých aspektů, za kterými stojí skupina rysů daných růzností struktur jazyků.“²

Nabízí se rozlišování *lexému* a *slovního tvaru*. *Lexém*, nebo také slovníkový tvar, chápeme jako abstraktní jednotku, ke které dále náleží různé, už konkrétní „tvary“, které nazýváme jako *slovní tvary*. V případě slovního tvaru jde tedy o kombinaci lexému a gramatických pravidel, které vytvoří konkrétní tvary slov – např. vyčasované tvary *suis, es, est, sommes, êtes a sont* jsou slovními tvary lexému *être* (být).³

V. Hořejší ve svém díle „Postavení morfologie v mluvnici a její obsah“ popisuje slovo jako jednotku, která je ve větě nahraditelná jinými slovy, oddělitelná a přemístitelná.⁴ Představa přemístitelnosti ale ve francouzském jazyce a dalších jazycích nemusí platit. V češtině není

---

¹ Haspelmath, M., Sims, A. D., *O čem je morfologie*, 2010, s. 32-33

² Čermák, F., *Lexikon a sémantika*, 2010, s. 21

³ Tamtéž

⁴ Hořejší, V., *Postavení morfologie v mluvnici a její obsah*, 1975

možné ve větě „On ti to dává“ zaměnit slovosled to + ti. Dalším příkladem, který platí i pro francouzštinu je nemožnost umístit předložku až za substantivum.⁵

Pokud tedy chceme definovat slovo, je třeba na něj nahlížet z různých rovin. Mimo zmíněné grafické podoby by to mohla být i podoba zvuková. V češtině vymezení slova za pomoci přízvuku funguje poměrně často: na základě přízvuku, který se projevuje na počátku slova nebo na jeho konci, se od sebe dají jednotlivé úseky oddělit. Tyto úseky se pak mohou více či méně shodovat se slovem, nicméně například v češtině se přízvuk v přítomnosti předložky před substantivem přesouvá právě na tuto předložku, a tak přízvuk neodpovídá „jádru“.⁶ Francouzština tohoto způsobu delimitování slov využít spolehlivě nemůže, jelikož její přízvuk se od toho v češtině liší.

„Ani ze sémantického hlediska nelze obecně říci, že by slovo bylo základní významovou jednotkou: nejen že onomatologickou funkci rovnající se slovům mohou mít komplexní lexie, některá slova však nadto nemají vůbec zřetelnou denotaci, a proto mohou fungovat jako prázdné signifikanty (denotanty), viz prázdný podmět *il* ve větě *Il est venu deux étrangers* nebo prázdnou předložku *de* ve větě *J'ai peur d'être puni*, jejíž designaci může převzít také věta *Je crains la punition*.“⁷

Definice slova je předmětem zkoumání mnoha lingvistů a není možné uvést jednu konkrétní definici, která by v sobě zahrnovala komplexní pohled na slovo a byla by obecně platná. Cílem této práce není definici slova dále zkoumat, nicméně pro potřeby této práce bude hlavně v praktické části namísto obecného a širokého výrazu „slovo“ použit výraz *lexém* či *lexikální jednotka*. Ve vzorku neologismů prezentovaných v této práci se přirozeně nacházejí nejen jednoslovné lexémy (*covid*), ale také lexémy víceslovné (*anti-couvre-feu*).

---

⁵ Šabršula, J., *Základy francouzské lexikologie*, 1983, s. 47

⁶ Tamtéž, s. 49

⁷ Tamtéž, s. 50

1.2 Neologie

Neologii označujeme proces, při němž jsou do jazyka přijata slova cizího původu, či je v jazyce při využití slovotvorných postupů vytvořeno slovo nové. Častým důvodem ke vzniku neologismů jsou nové objevy v nejrůznějších oblastech (věda, průmysl), změny ve společenském životě a samotný vývoj společnosti.⁸ Pandemie onemocnění Covid-19 byla a stále je zdrojem nových pojmenování nejen v oblasti zdravotnictví, ale prakticky i ve všech dalších oblastech, které tato pandemie zasáhla.

Někteří lingvisté rozdělují neologismy do dvou skupin dle jejich vytvoření, tj. tvorba *konvenční* (*création conventionnelle*), která využívá prostředků v jazyce již existujících a známých a řídí se pravidly slovotvorby. Druhou skupinou je pak tvorba *primitivní* (*création primitive*), která bez využití známých slovotvorných postupů tvoří naprosto nová pojmenování. Příkladem primitivní tvorby je např. lexém *kodak* a několik dalších pojmenování z oblasti průmyslu, nicméně tento způsob tvorby pojmenování skýtá mnohá úskalí, protože je velmi obtížné při tvorbě nevyužít žádnou v jazyce již existující lexikální jednotku.⁹

Neologismy do jazyka přináší několik změn. Těmi nejviditelnějšími jsou bezesporu obohacení lexika o nové lexémy a celková „dynamičnost“ jazyka způsobená vznikem něčeho nového. Tato dynamika ale skrývá i druhou stranu dynamiky jazyka, a to sice ubývání a zánik některých lexémů – některé se mění či přestávají být využívány.¹⁰

„Neologismus je však pojem relativní, protože se tento termín vztahuje (nejen v lexikonu) k nové formě, popř. i ke změně povaze významu formy staré ve vztahu k jasnému a obvykle i úzce vymezenému časovému období, popř. bodu, a ten lze vymezit dost obtížně. Jinými slovy řečeno, co bylo nedávno ještě nové, je dnes už běžné (či staré).“¹¹

Životní cyklus neologismu totiž začíná v určitém okamžiku jeho výskytu, posléze následuje různá časová prodleva před povšimnutím osobou (nejčastěji lingvistou nebo jiným specialistou), která s další časovou prodlevou tento neologismus zaznamená a pak teprve uveřejní. Poté už záleží na konkrétním neologismu, zda se uchytí a z periferie jazyka přejde

---

⁸ Niklas-Salminen, A., *La lexicologie*, 1997, s. 86

⁹ Tamtéž

¹⁰ Čermák, F., *Lexikon a sémantika*, 2010, s. 184

¹¹ Tamtéž, s. 219

blíže k centru, či se spíše jedná o tzv. efemérní tvar, který v době uveřejnění již prakticky není používán a neuchytil se.¹²

Nová slova jsou vždy až výsledkem procesu tvoření, je tedy téměř nemožné sledovat tvorbu a vznik nového slova od jeho prvopočátku. Téměř vždy se tak jedná o zachycení neologismu až během jeho „vývoje“.¹³

2 Specifika obohacování francouzského lexika

Francouzská slovní zásoba je značně ovlivněna slovy latinského, germánského či galského původu a slova těchto původů považujeme za autochtonní. Tím však vývoj francouzského jazyka (ani jakéhokoliv jiného) nekončí a dále do něj přichází slova nová a cizí, označovaná jako výpůjčky (emprunts). Slovotvorba však probíhá i za využití „domácího“ lexika slovotvornými procesy jako je derivace či kompozice, jimž budou věnovány následující kapitoly.¹⁴

2.1 Výpůjčky

Výpůjčkami se rozumí přejímání celých slov nebo slovních kmenů z jednoho jazyka do druhého, přičemž je toto přejímání motivováno použitím „cizího“ označení pro skutečnost, která v cílovém jazyce žádné domácí označení nemá anebo se může jednat o motivovanost „módní“. V každém případě je takováto migrace slov naprosto přirozená, avšak některé jazyky jsou výpůjčkám otevřenější, některé méně.¹⁵

Podíváme-li se na přejatá slova z jiných jazyků, ve většině případů rozeznáme na základě grafické formy či výslovnosti, že se jedná o výpůjčku.¹⁶ Ze získaného vzorku např. lexém *superspreading* svou příponou *-ing*, která není francouzské gramatice vlastní, evokuje jakýsi anglicismus a napovídá, že by se mohlo jednat o výpůjčku.

---

¹² Čermák, F., *Lexikon a sémantika*, 2010, s. 219-220

¹³ Tamtéž, s. 219

¹⁴ Šabršula, J., *Základy francouzské lexikologie*, 1983, s. 57

¹⁵ Tamtéž

¹⁶ Tamtéž

Na vztah mezi angličtinou a francouzštinou navazuje tzv. zpětná výpůjčka (remprunt), typická právě pro tyto dva jazyky. Například původní francouzského slovo „*bougette*“ se přes transformaci v anglickém jazyce vrátilo zpět do francouzštiny jako „*budget*“. Tato zpětná výpůjčka by mohla pomyslně oddělit výpůjčky přímé (tj. z jednoho jazyka do druhého) a nepřímé, kde roli hraje ještě další jazyk. Známa je etymologie francouzského slova „*sucre*“, které má prapůvod v Indi, a díky arabštině (*sukkar*) a italštině (*zuccher*) se dostalo do francouzštiny.¹⁷

2.2 Tvoření pojmenování vlastními prostředky jazyka

Francouzština je, jako i jiné jazyky, schopna tvořit pojmenování svými vlastními prostředky, vlastním lexikem. Nejedná se o pouhé tvoření slov, ale ve francouzštině se typicky setkáme i s pojmenováními víceslovnými. Následující podkapitoly budou věnovány „domácím“ slovotvorným postupům ve francouzštině.

2.2.1 Derivace

Derivace (odvozování) je jedním ze základních slovotvorných postupů vlastních konkrétním jazykům. Důležitou roli při odvozování slov hrají báze a afixy, které se podle umístění dělí na prefixy (před bází) a sufixy (za bází).¹⁸

K otázce slovotvorných postupů obecně se vedly a vedou časté diskuse. Francouzský filolog Jules Marouzeau byl díky svým úvahám považován za kritika slovotvorby derivací. Upozorňuje na odvozování od vlastního francouzského základu, kde tento proces probíhá velmi výjimečně. Oproti tomu odvozování z cizích základů, tj. latinských či jiných, je uskutečňováno naprosto běžně, právě z důvodu upřednostnění cizích základů před domácími. Výjimku Marouzeau vidí v odborné terminologii, kde je od domácího základu odvozeno např. slovo *dégoutation* (odkapávání). Zmiňuje také zánik odvozenin vzniklých v původně chudém jazyce Ile-de-France, který svoji slovní zásobu obohacoval právě derivací z vlastních jazykových prostředků. Z jeho odvozenin byl dochován jen malý zlomek.¹⁹ „Francouzština

---

¹⁷ Šabršula, J., *Základy francouzské lexikologie*, 1983, s. 58

¹⁸ Niklas-Salminen, A., *La lexicologie*, 1997, s. 53

¹⁹ Šabršula, J., *Základy francouzské lexikologie*, 1983, s. 76

nemá téměř žádný derivační systém, který by jí byl vlastní, což je její slabá stránka. (Le français possède à peine un système de dérivation qui lui soit propre, ce qui constitue une réelle infirmité).²⁰ Úvahy lingvistů, jako byli Charles Bally, Charles Bruneau, poukazují na určitou problematiku derivace ve francouzštině, která se týká především fonetických, sémantických a typologických aspektů jazyka.²¹

Problematika fonetická se týká například nepřízvučných sufixů latinského původu: *-ulus*, *-ius*, *-is*, *-uus* a jejich oněmění. Dalším nepříznivým faktorem pro derivaci ve francouzštině je homonymie některých sufixů, např. *-ant*, *-an*, *-ent*, atd. Sémanticky jsou derivovaná slova problematická v tom smyslu, že mají tendenci významově se „odchýlit“ od základu, ze kterého byly vytvořeny. Ani typologie francouzského jazyka není derivaci zrovna nakloněna. Francouzština je totiž jazykem analytickým, a tudíž je jí mnohem bližší tvoření pojmenování pomocí kompozice než derivací.²²

Výše zmíněné problematické aspekty spojené s derivací mohou vytvořit dojem, že ve francouzštině je derivace záměrně opomíjená či nevyužívaná. Derivaci a její důležitosti a funkčnosti se ale věnují mnohé publikace francouzských autorů jako Edouard Pichon, Arsène Darmesteter, Henri Bauche či Albert Dauzat.²³

2.2.1.1 Suffixace

Mluvíme-li o sufixaci, jedná se o slovotvorný postup, při němž se k bázi (slovotvornému základu) přidává sufix, který se nachází vždy za bází. Suffixace na rozdíl od prefixace, má možnost změnit slovní druh derivovaného slova v závislosti na zvoleném sufixu.²⁴ Ze zkoumaného vzorku je dokladem například lexém *covidesque*, kde přidáním sufixu *-esque* k slovotvornému základu *covid* bylo utvořeno ze substantiva adjektivum (N > A).²⁵

Zajímavé je si povšimnout faktu, že většina francouzských sufixů začíná samohláskou. To by v mnohých případech mohlo způsobovat hiát, tj. setkání dvou samohlásek. Takový

---

²⁰ Marouzeau, J., *Aspects du français*, 1950, s. 202

²¹ Šabršula, J., *Základy francouzské lexikologie*, 1983, s. 76

²² Tamtéž, s. 77

²³ Tamtéž, s. 77-78

²⁴ Tamtéž, s. 76

²⁵ Tamtéž, s. 75

derivát se ve zkoumaném vzorku neobjevil, uveďme tedy alespoň příklad od J. Šabršuly, kde se v případě střetu dvou samohlásek vkládá spojovací souhláska, např. *bijou-t-ier*.^{26 27}

2.2.1.1.1 Slovnědruhov $\acute{e}$ transformace p $\acute{r}$ í sufixaci

Jak j $\acute{i}$ ž bylo zm $\acute{i}$ n $\acute{e}$ no, sufixace umo $\acute{z}$ ňuje transformaci slovního druhu derivovan $\acute{e}$ ho slova. Následující p $\acute{r}$ ehled shrnuje nej $\acute{c}$ ast $\acute{e}$ jší slovn $\acute{e}$ druhov $\acute{e}$ transformace a v nich u $\acute{z}$ ité sufixy. V jednotlivých podkapitolách je uveden v $\acute{z}$ dy sufix, báze (r $\acute{u}$ zn $\acute{e}$ slovní druhy) a výsledné derivované slovo.²⁸

Substantiva utvo $\acute{r}$ ená ze sloves (V > N):²⁹

- ation*: *dériver* > *dérivation*
- ance*: *ignorer* > *ignorance*
- age*: *blanchir* > *blanchissage*
- ment*: *changer* > *changement*
- ade*: *bousculer* > *bousculade*
- oir, oire*: *raser* > *rasoir*, *baigner* > *baaignoire*
- ier, -ière*: *coudre* > *couturier / couturière*
- eur, euse*: *acheter* > *acheteur / acheteuse*

Substantiva utvo $\acute{r}$ ená z adjektiv (A > N):³⁰

- té, -ité, -tié*: *bon* > *bonté*, *égal* > *égalité*, *ami* > *amitié*
- sse*: *triste* > *tristesse*
- ise*: *franc* > *franchise*
- ice*: *mal* > *malice*
- ance (-ence)*: *patient* > *patience*
- ie*: *jaloux* > *jalousie*
- itude*: *négrier* > *négritude*

---

²⁶ Šabršula, J., *Základy francouzské lexikologie*, 1983, s. 75

²⁷ Krčmová, M., *Fonetika a fonologie* [online], 2008, kap. 7.3.2.1

²⁸ Šabršula, J., *Základy francouzské lexikologie*, 1983, s. 79

²⁹ Tamtéž

³⁰ Šabršula, J., *Základy francouzské lexikologie*, 1983, s. 79

Transformační vztahy mezi substantivy navzájem (N > N):³¹

Činitelská jména:

- ateur*: l'avion > l'aviateur
- isme*: amateur > amateurisme
- iste*: piano > pianiste
- ien*: chirurgie > chirurgien
- eron*: bûche > bûcheron
- art*, -*ard*: moto > motard, baigne > bagnard
- ier*, *ière*: encre > encrier, sel > salière
- erie*: boulange > boulangerie
- aire*: fonction > fonctionnaire

Hromadná jména:

- age*: feuille > feuillage, voisin > voisinage
- erie*: verre > verrerie
- ade*: peuple > peuplade
- aille*: marmot > marmaille
- ée*: an > année

Adjektiva utvořená ze substantiv (N > A):³²

- é*: accident < accidenté
- u*: feuille < feuillu
- able*: rente < rentable
- aire*: banque < bancaire
- al*, -*el*, *ial*: région < régional, mort < mortel, commerce < commercial
- eux*, -*euse*: courage < courageux / courageuse

---

³¹ Šabršula, J., *Základy francouzské lexikologie*, 1983, s. 79

³² Tamtéž, s. 86

Transformační vztahy mezi adjektivy (A > A):³³

-ard: faible < faiblard („slabošský“)

-asse: savant < savantasse („řádoby vědecký“)

-âtre: bel < bellâtre („narcistní“)

-aud: lourd < lourdaud („těžkopádný“)

-et: mou (molle) < mollet („měkoučký“)

Tvorba adjektiv ze sloves (V > A):³⁴

-able, -ible: désirer > désirable, lire > lisible

-if: préformer < préformatif

-ant: fatiguer < fatigant

-ard: chauffer < chauffard

Tvorba adverbí z adjektiv (A > ADV):

Sufix *-ment* je připojován za adjektiva končící na samohlásku či za adjektiva v ženském tvaru, např. *assidu* (pilný) < *assidûment* (pilně). Tvorba adverbí probíhá i z adjektiv ukončených na *-ant* a *-ent*. V takovém případě jsou adverbia zakončena na *-amment* či *-emment* a utvořena takto: *méchant* < *méchamment*, *excellent* < *excellement*, atd.³⁵

Odvozování sloves:

Ze sufixů pro tvorbu sloves zmiňme například *-er* a jeho varianty *-ifier*, *-iser*, *-iller*, *-ouiller*, *-asser*, *-eller*, *-eter*, *-oter*, *-iner*, *-arder* a *-ir*. Některé verbální sufixy slouží, spíše než k tvorbě nových sloves, k jejich identifikaci. Tvoření sloves využívá jmenných základů, ke kterým se následně přidávají verbální sufixy, příkladem může být jmenný základ *calme*,

---

³³ Šabršula, J., *Základy francouzské lexikologie*, 1983, s. 88

³⁴ Tamtéž

³⁵ Tamtéž, s. 89

přidáním verbálního sufixu *-er* vznikne sloveso *calmer*. Příkladem parasyntetické derivace, o které bude krátce pojednáno níže, je jmenný základ *terre*, ke kterému je následně přidán zároveň verbální sufix *-ir* a prefix *a-* a vznikne sloveso *atterir*.³⁶

2.2.1.1.2 Deminutivní sufix

Při zmínění deminutiv ve francouzštině asi nejčastěji vyvstanou na mysli sufixy *-et* a *-ette* (také varianta *-ot, -otte*). Nicméně nejedná se v dnešní době o sufixy až tak produktivní, jak by se mohlo zdát. Dictionnaire inverse (Larousse) uvádí mezi slovy o osmi písmenech 125 koncovek *-ette*, a mezi těmito slovy se pouze v jedné třetině jednalo o deminutiva, do kterých se počítala i deminutiva adjektivní, u kterých se jedná o jinou změnu významu než u deminutiv substantivních, tj. změna netkví v kvantitě, ale v intenzitě.³⁷

Deminutivům se podrobně věnoval Bengt Hasselrot, který jich zaregistroval přibližně 400. Drtivá většina z nich však byla vytvořena autory ve snaze o originální pojmenování a rozptýlení čtenáře, jsou tedy silně stylisticky zabarvená.³⁸

Další způsob tvoření deminutiv nabízí adjektivum *petit*. Lze zde pozorovat vzájemný vztah a závislost dvou způsobů tvoření: pokles syntetického tvoření sufixy a nárůst užívání adjektiva *petit*. Bengt Hasselrot vidí úbytek deminutivní derivace jako příležitost pro adjektivum *petit* a jeho vývoj.³⁹

Nebezpečí tkví v množství slov, která jsou sice zakončena sufixem *-ette* a s deminutivy mají společnou jen formální stránku. Příkladem může být slovo *baguette* (bageta), které ale není totéž co „malý prsten / kruh“ (*une petite bague*). S příklady tzv. *faux amis* (v překladu doslova „falešní přátelé“, tedy slova, která mohou být lehce zaměnitelná či mohou čtenáře uvést v omyl co se týče jejich významu či etymologie) se tedy v oblasti deminutiv a slov jim formálně podobných setkáme poměrně často.

---

³⁶ Šabršula, J., *Základy francouzské lexikologie*, 1983, s. 90

³⁷ Šabršula, J., *Základy francouzské lexikologie*, 1983, s. 83

³⁸ Tamtéž

³⁹ Tamtéž

Příklady dalších vybraných deminutivních sufixů:

-*eau* (*cuisse* < *cuisseau*), -*elle* (*rue* < *ruelle*), -*ille* (*flotte* < *flotille*), -*illon* (*porte* < *portillon*), -*ot* (*cage* < *cageot*)⁴⁰

2.2.1.2 Prefixace

Prefixace na rozdíl od sufixace nemá možnost změnit slovní druh derivovaného slova. Prefixy mají velmi často původ ve francouzských předložkách či předložkách cizího původu, například latinské *avant-*, *contre-*, *outré-*, *par-*. Mezi prefixy řeckého původu patří například *a-*, *anté-*, *dys-*, *méta-* a další.^{41 42}

Některé prefixy mají k sobě „dublety“ v tom smyslu, že v jazyce existuje jak jeho forma francouzská, tak i latinská. Příkladem je moderní *dé-*, které má stejný význam jako dříve velmi využívané *dis-*. Setkáme se i se slovy, která existují pouze v podobě s prefixem, například u slovesa *déclencher* (rozpojit, uvolnit) nenalezneme žádné sloveso *-clencher*.⁴³

Prefixy lze dle jejich denotace rozdělit do různých skupin. Následuje výběr několika málo skupin, do kterých se dají prefixy dle denotace rozdělit.⁴⁴

- anteriorita (předcházející v čase nebo prostoru): *avant-*, *anté-*, *anti-*, *pré-*
- posteriorita (následující v čase nebo prostoru): *arrière-*, *après-*, *post-*
- význam „společně“: *co-*, *syn-* a varianty *com-*, *col-*, *con-*, *cor-*, *syl-*, *sym-*, *sy-*
- význam „proti“: *contre-*, *contra-*, *anti-*, *para-*
- význam „nad“ či „mimo“: *outré-*, *méta-*, *ultra-*, *supra-*, *sur-*

U verbálních prefixů se setkáme například s prefixy denotujícími míru děje (*entrouvrir* – pootevřít), lokální význam „dovnitř“ (*emballer* – zabalit), změnu stavu (*attendrir* – obměkčit), opakování (*refaire* – znovu udělat, předělat).⁴⁵

---

⁴⁰ Šabršula, J., *Základy francouzské lexikologie*, 1983, s. 83

⁴¹ Tamtéž, s. 95

⁴² Guilbert, L., *Fondements lexicologiques du dictionnaire*, 1971

⁴³ Šabršula, J., *Základy francouzské lexikologie*, 1983, s. 96

⁴⁴ Tamtéž, s. 96-98

⁴⁵ Tamtéž, s. 100-101

2.2.1.3 Parasyntetická derivace

Ve francouzštině velmi produktivní slovotvorný postup, který kombinuje prefixaci a sufixaci najednou, viz příklad parasyntetického tvoření slovesa *aterrir*.⁴⁶ Parasynteticky derivovaná slova tedy musí obsahovat minimálně 3 konstituenty, tj. prefix, bázi a sufix jako ve zmíněném příkladu sloveso *aterrir* (*a-*, *terre*, *-ir*).⁴⁷

2.2.2 Kompozice

Francouzské lexikum vedle slov jednoduchých (*mots simples*), která nemohou být dále rozložena na menší jednotky s významem, a slov derivovaných (*mots dérivés*), rozeznává slova složená (*mots composés*).⁴⁸

2.2.2.1 Obecná charakteristika

Kompozice jako slovotvorný postup by mohla být definována jako juxtapozice (položení vedle sebe) dvou prvků, kdy každý z prvků může existovat v lexiku samostatně anebo každý z prvků může sloužit jako báze pro derivování slov. Niklas-Salmien uvádí příklad *bébé-éprouvette* (dítě ze zkumavky), lexikální jednotku složenou ze dvou lexémů, které ve francouzském lexiku existují samostatně jako *bébé* (miminko) a *éprouvette* (zkumavka). Lexikální jednotka *anthropologie* kritérium samostatné existence každého z lexémů v lexiku sice nespĺňuje, i přesto se jedná o kompozitum. Složky *anthropo* a *logue* totiž mohou sloužit jako báze pro derivaci, např. *anthropien*, *logistique*.⁴⁹

Někteří lingvisté rozlišují kompozita od ustálených slovních spojení (*locutions*). Neexistuje pevné vymezení těchto pojmů a hranice mezi nimi je velice nejistá, nicméně často přijímaný pohled na kompozita a ustálená slovní spojení do kompozit zahrnuje lexikální jednotky složené ze dvou či tří lexémů (lexikální jednotky většinou označují substantiva,

---

⁴⁶ Šabršula, J., *Základy francouzské lexikologie*, 1983, s. 105

⁴⁷ Kozar, L., *Dérivation propre : moyen linguistique de formation des termes*, 2019, s. 195

⁴⁸ Niklas-Salminen, A., *La lexicologie*, 1997, s. 72

⁴⁹ Tamtéž

adjektiva a slovesa) a do ustálených slovních spojení pak lexikální jednotky složené z více lexémů, tyto lexikální jednotky pak většinou označují jiné slovní druhy.⁵⁰

Výše zmíněná kompozita *bébé-épreuve* a *anthropologue* názorně představují dvě možnosti pravopisu kompozit. Některá kompozita utvoří jednu grafickou jednotku – ze zkoumaného vzorku například *virospère*. U jiných kompozit jsou lexémy kompozita odděleny spojovníkem, např. *covido-sceptique*: u tohoto kompozita se vyskytuje i forma bez spojovníku dohromady, kompozitum tak tvoří jeden grafický celek – *covidosceptique*. Existují i kompozita složená z více lexémů, které jsou oddělené mezerami, jako například *eau de vie*, i tak tvoří jeden celek, jednu lexikální jednotku. Jedná se tedy o problematiku grafické stránky lexikální jednotky, která pro potřeby této práce může přinést porovnání mezi užitím a četností kompozita se spojovníkem a kompozita bez spojovníku. Tato problematika je však mnohem důležitější pro lexikografii, kde je ve slovnících kompozitum se spojovníkem zařazeno abecedně mezi ostatní slovníková slova, ale kompozitum jako *fait divers* nemá ve slovníku autonomní postavení a není dohledatelné stejným způsobem jako např. *bébé-épreuve*.⁵¹

Vedle pravopisných kritérií mluvíme také o kritériu neoddělitelnosti (*critère d'inséparabilité*), tedy nemožnost od sebe oddělit jednotlivé lexémy kompozita a vložit mezi ně další nebo měnit jejich pořadí. Například z lexikální jednotky *geste-barrière* nemůže být *barrière-geste* apod.⁵²

2.2.2.2 Koordinace, atribuce, subordinace

Vzájemné vztahy konstituentů, které tvoří kompozita, mohou být rozděleny do tří kategorií, a to *koordinace*, *atribuce* a *subordinace*.

V případě koordinace (souřadnosti) konstituentů se jedná o splynutí významů obou (či více) jednotek tvořících kompozitum a mezi konstituenty se nenachází žádný vztah podřízenosti či nadřízenosti, ale nachází se na stejné úrovni. Příkladem koordinovaného kompozita typu $\underline{NN}_N$ ⁵³ je například *Bosnie-Herzégovine*, kde se zřetelně jedná o spojení obou významů jednotlivých konstituentů, který by se dal zapsat takto: $X1 \cup X2 = X3$. Na druhou

---

⁵⁰ Niklas-Salminen, A., *La lexicologie*, 1997, s. 72

⁵¹ Tamtéž, s. 73

⁵² Tamtéž

⁵³ $\underline{NN}_N$ je typ kompozita, které se skládá ze dvou substantiv (NN) a jako celek označuje substantivum

stranu, takto jednoznačná kompozita typu $\underline{NN}_N$ jsou ve francouzštině poměrně ojedinělá a spíše se setkáme s koordinovanými kompozity jako je například *auteur-compositeur*, které kombinuje vlastnosti obou konstituentů, ale ne v plném rozsahu. Jedná se tedy o pouhý výsek obou a dal by se zapsat takto: $X1 \cap X2 = X3$.⁵⁴ Koordinovaná kompozita typu $\underline{AA}_A$ ⁵⁵ kombinují na stejné úrovni vlastnosti či stavy, například *aigre-doux*, *sourd-muet*.⁵⁶

Atribuce (a následně i subordinace) se od koordinace zásadně liší právě nerovnocenným vztahem mezi konstituenty. Jeden z konstituentů má v kompozitu vedoucí pozici, určuje obecný význam kompozita, přičemž druhý konstituent je vedoucímu podřízen a doplňuje, či spíše upřesňuje význam kompozita. Atribuční kompozita prosté kompozice mají podobu $\underline{N1N2}$, jejich vedoucí konstituent se nachází vlevo. V atribuční kompozici kompozice vědecké najdeme totožné vztahy podřazenosti a nadřazenosti, nicméně vedoucí konstituent se nachází vpravo, tj $\underline{N1N2}$. Příkladem atribučního kompozita je lexikální jednotka *poisson-chat*. V tomto případě se jedná o prostou kompozici, vedoucí konstituent se nachází vlevo, určuje obecný význam kompozita, který upřesňuje podřízený konstituent. Je důležité zdůraznit, že význam podřízeného konstituentu není možné interpretovat doslovně – významu celého kompozita totiž propůjčuje pouze část svého významu. Ve výše zmíněném příkladu *poisson-chat* (sumec) se tedy jedná o rybu (*poisson*), která vykazuje znaky běžně spojované s kočkou (*chat*), a těmito znaky jsou vousky.⁵⁷

Atribuce typu $\underline{AN}_A$ je možná pouze v případě prosté kompozice, konkrétně je typická pro pojmenování barev. Adjektivum, které je vedoucím konstituentem určuje barvu, kterou kompozitum označuje, podřazené substantivum pak specifikuje odstín barvy, kterou určil vedoucí konstituent. Ani zde podřazený konstituent nepropůjčuje celý svůj význam, ale pouze jeho část. V příkladu *bleu ciel*, *bleu* jako vedoucí konstituent určí barvu v obecnějším pojetí, *ciel* pak představuje jeden specifický odstín světle modré. Pro vědeckou kompozici je pak typické opačné postavení, a to $\underline{AN}$, kde může být výsledkem kompozitum nominální i adjektivní.⁵⁸

V subordinaci se také setkáme s jistým nerovnocenným vztahem konstituentů. Tyto vztahy jsou velice podobné těm v atribuční kompozici, tj. v kompozitu $\underline{N1N2}$ konstituent N2 upřesňuje nějaký telický vztah ke konstituentu N1, např. *café* doplňuje účel pauzy v kompozitu

⁵⁴ Villoing, F., *French compounds*, 2012, s. 44

⁵⁵ $\underline{AA}_A$ se analogicky k $\underline{NN}_N$ skládá ze dvou adjektiv ($\underline{AA}$) a jako celek označuje adjektivum

⁵⁶ Villoing, F., *French compounds*, 2012, s. 45

⁵⁷ Tamtéž, s. 46

⁵⁸ Tamtéž, s. 47

pause café.⁵⁹ Ve vědecké kompozici toto funguje opět na opačném principu, tedy N1N2, např. *vélodrome*: *vélo* specifikuje, o jakou cestu (*-drome*) se jedná.⁶⁰

Velkou produktivitu vykazují prostá kompozita typu VN, tvořící substantiva a adjektiva. Konstituentem je ve většině případů tranzitivní sloveso (V) a substantivum (N). Vztah konstituentů je nejčastěji predikát-patiens, např. *ouvre-boîte* (otvírák na konzervy). V mnohem menší míře se objevují v kompozitech též netranzitivní slovesa (*traîne-buisson*). Výsadou vědecké kompozice je tvorba kompozit typu NA, kde je vedoucím konstituentem adjektivum, např. *photosensible*.⁶¹

2.2.2.3 Composition savante

Composition savante, nebo také vědecká kompozice, je zvláštním typem slovotvorného postupu, který dle dělení různých autorů může patřit jako subtyp do kompozice, derivace anebo vytvoří samostatnou podskupinu. Tento slovotvorný postup při tvorbě využívá především řeckých a latinských prefixoidů a sufixoidů, souhrnně označovaných jako konfixy.⁶²

Tento typ slovotvorného postupu svou historií sahá do Evropy 18. a 19. století, kdy započala tvorba vědeckého názvosloví týkajícího se zejména medicíny, chemie, botaniky, právníckého a ekonomického jazyka. Tato odborná terminologie stála na již zmíněných řeckých a latinských základech, které vzdělanci v tomto období velmi dobře ovládali. Díky zájmu o vědu a jejímu šíření ve vzdělání se postupně odborná terminologie stávala součástí běžného jazyka. Způsoby a postupy této slovotvorby se staly součástí morfologického systému francouzštiny, přičemž už nemusí striktně označovat pouze terminologii vědeckou, ale mohou jít i mimo tento sémantický okruh.⁶³

K popisu a zkoumání tohoto slovotvorného postupu je zapotřebí vymezit, jaké jednotky do ní vstupují. Řecké a latinské konfixy se vymezují odází i afixů a stojí někde na pomezí mezi nimi.⁶⁴ Hranice mezi zařazením pojmenování do skupiny derivace či kompozice je v některých případech obtížné a často se může rozdělení různých autorů lišit. Při analýze

---

⁵⁹ Villoing, F., *French compounds*, 2012, s. 47

⁶⁰ Tamtéž, s. 48

⁶¹ Tamtéž, s. 48

⁶² Radimský, J., *Italské a vybrané francouzské neologismy z oblasti informatiky a nových médií (1990-1996)*, 2003, s. 60

⁶³ Villoing, F., *French compounds*, 2012, s. 42

⁶⁴ Furdík, J., *Slovenská slovotvorba*, 2004

vzorku bylo použito rozdělení, které vytvořil Louis Guilbert ve své práci *Fondaments lexicologiques du dictionnaire*, kde rozděluje afixy cizího i domácího původu a taktéž vymezuje latinské a řecké konfixy, které vstupují do vědecké kompozice.

2.2.2.4 Composition populaire

Prostá kompozice se při slovtvorbě vyznačuje užíváním lexémů, které mají ve francouzštině autonomní postavení, tj. každý z lexémů ve složeném slově existuje v jazyce samostatně. Prostá kompozice na rozdíl od vědecké kompozice nevyužívá žádných řeckých, latinských či jiných konfixů a při tvorbě operuje pouze s lexémy samostatně použitelnými ve francouzštině.⁶⁵

Pro prostou kompozici je příznačné postavení konstituentů XY, kde vedoucím konstituentem je X.⁶⁶ Příkladem takového kompozita je *geste-barrière*, které v překladu označuje určité jednání, které má za cíl minimalizovat přenos onemocnění Covid-19, například nošení respirátoru či další hygienická opatření. Vedoucím konstituentem je substantivum *geste* (gesto, jednání), které je následně upřesněno dalším substantivem *barrière* (překážka, zábrana), které upřesní význam celého kompozita.

2.2.2.5 Mots-valises

V případě tzv. mots-valises se jedná také o juxtapozici s tím rozdílem, že konstituenty vstupující do tohoto slovtvorného procesu jsou různými způsoby zkracovány. Nejčastěji se jedná o využití počátku prvního konstituentu a připojení koncové části konstituentu druhého. Takto utvořená slova jsou hojně užívána především v publicistice, kde mají za cíl čtenáře zaujmout a vytvářet neobvyklé obraty k obohacení textu o komické či ironické prvky.⁶⁷

Mnoho autorů se ve svých dílech uchýlovalo a uchyluje k užívání těchto novotvarů. Zmíňme například britského spisovatele Lewise Carrolla, který představil teorii mot-valise a pojmenoval ji portmanteau-word.⁶⁸ Tento anglický výraz vychází z významu slova

---

⁶⁵ Niklas-Salminen, A., *La lexicologie*, 1997, s. 72

⁶⁶ Villoing, F., *French compounds*, 2012, s. 41

⁶⁷ Office québécois de la langue française, *Mot-valise* [online], 2020

⁶⁸ Tamtéž

portmanteau – v angličtině jde o velké cestovní zavazadlo, zejména takové, po jehož otevření je zavazadlo rozděleno na dvě části (a large case for carrying clothes while travelling, especially one that opens out into two parts).⁶⁹ Portmanteau-word a tedy mot-valise je obrazné pojmenování slov, která se skládají ze dvou elementů (zde je odkaz na výše zmíněný kufr rozdělený na dvě části), které jsou nějakým způsobem zkrácené.⁷⁰

Je nutno podotknout, že mots-valises, stejně jako i některé další neologismy, mají sklon k efemérnosti, která pramení v už výše zmíněné snaze podpořit zajímavost textu. Je tak velmi pravděpodobné, že mnoho takto vzniklých slov se neujme, nicméně z hlediska bohatosti významů jsou neméně zajímavá.⁷¹

2.2.2.6 Relační kompozita

Takzvaná relační kompozita se skládají ze tří konstituentů a mají strukturu $N_1-N_{2a}-N_{2b}$, ve které se nachází vztah subordinace (mezi N_1 a N_2), a také vztah koordinace (mezi N_{2a} a N_{2b}).⁷²

Mezi zkoumané parametry relačních kompozit patří polyvalence konstituentu N_1 , autonomie „druhé části“ kompozita (N_{2a} a N_{2b}), vztah koordinace mezi N_{2a} a N_{2b} a orientovanost vztahu mezi N_{2a} a N_{2b} .⁷³

Zdůrazněme zejména první dva parametry. Polyvalentní konstituent N_1 tedy vyžaduje v relačních kompozitech bivalentní konstituent N_2 , například *relations gouvernement-syndicats* (vztahy mezi vládou a odbory), kde *relations* a priori označuje vztah mezi dvěma nebo více entitami, a tedy *gouvernement-syndicats* splňuje podmínku bivalence. Ve většině případů není možné, aby část kompozita N_2 (tedy N_{2a} a N_{2b}) fungovala v kontextech autonomně bez přítomnosti konstituentu N_1 . Výjimku tvoří případ, kdy N_2 metonymií odkazuje na význam původního „kompletního“ relačního kompozita, například na místo *la loi Bossi-Fini* může být vyjádřena takto: *la Bossi-Fini*. V obou případech se jedná o pojmenování konkrétní právní úpravy.⁷⁴

---

⁶⁹ Cambridge University Press, *Portmanteau*, [online]

⁷⁰ Office québécois de la langue française, *Mot-valise* [online], 2020

⁷¹ Tamtéž

⁷² Radimský, J., *Les composés relationnels français du type relations parents-enfants*, s. 134

⁷³ Tamtéž, s. 135

⁷⁴ Tamtéž, s. 135-137

2.2.3 Syntagmatika

V tomto případě se nejedná o slovotvorný postup v pravém slova smyslu. Syntagmatika se obecně zabývá vztahy mezi jazykovými jednotkami na lineární úrovni. Počet konstituentů v syntagmatu není pevně určen, ve většině případů jsou syntagmata tvořena dvěma komponenty, nicméně řetězec jazykových jednotek je shora omezen srozumitelností a schopností si dlouhý řetězec vůbec zapamatovat. Komponenty se tedy kombinují na základě podmínky kompozičnosti a smysluplnosti.⁷⁵

Existují různé restriktce, které se týkají kombinovatelnosti slovních druhů. Všeobecně bychom ale mohli říci, že nelze jeden konkrétní lexém kombinovat s jakýmkoliv jiným. Kombinovatelnost lexémů bychom mohli určit dle frekvence, sémantiky, sémiotiky či gramatičnosti. Kombinovatelnost lexému lze obecně rozdělit do tří kategorií, tj. vysoká (téměř neomezená), střední (omezená) a periferní (velmi omezená, především se jedná o monokolokabilní slova).⁷⁶

---

⁷⁵ Čermák, F., *Lexikon a sémantika*, 2010, s. 293

⁷⁶ Tamtéž, s. 294-295

3 Analýza vzorku

3.1 Způsob získání materiálu

3.1.1 Časové a sémantické vymezení

Časově se tato práce zabývá neologismy registrovanými platformou Néoveille týkajícími se pandemie Covid-19. Vzhledem k novosti a aktuálnosti poskytuje tato sémantická oblast časové ohraničení jejího zkoumání, respektive alespoň počátek možného zkoumání, kterým je začátek roku 2020.

Vzorek byl získán z webové platformy Néoveille specializující se na sběr, analýzu a průběžné sledování neologismů na webu ve francouzském jazyce. V uživatelském rozhraní je možné neologismy seřadit dle data jejich přidání do systému, frekvence, případného upřesňujícího komentáře, způsobu vzniku a abecedního pořadí samotných neologismů. Pro potřeby této práce byly vybrány všechny neologismy tematicky související s pandemií Covid-19 od přidání prvního neologismu do systému, tj. od 2. 3. 2020 až po poslední dostupný neologismus přidáný 24. 9. 2021.

Platforma Néoveille neumožňovala zobrazení kontextů ani jinou možnost bližšího rozboru, a tak po excerpci vzorku bylo další zkoumání prováděno v korpusu Araneum Francogallicum Novum MMXXI Quadruplex.

3.1.2 Platforma Néoveille

Jedná se o projekt spuštěný v roce 2015, na kterém pracuje několik mezinárodních partnerů a výzkumných skupin. Jeho cílem je vytvořit vícejazyčnou platformu, která dle překladu doslova „bdí“ (*veiller*) nad neologismy, a která je založena na velkých jazykových korpusech v sedmi jazycích. Klade si za cíl uplatnit algoritmy automaticky rozpoznávající neologismy.⁷⁷

---

⁷⁷ Cartier, E., *Néoveille, plateforme de repérage et de suivi des néologismes en corpus dynamique* [online], 2020

3.2 Charakteristika vzorku

Zkoumaný vzorek celkově čítá 137 neologismů excerpovaných z platformy Néoveille. V tomto vzorku byla nejproduktivnějším slovotvorným postupem kompozice se 71 lexémy. 44 lexémů vzniklo derivací a francouzské lexikum dále obohatilo 21 výpůjček. Ve vzorku se také objevilo jedno syntagma.

Vyexcerpovaný materiál byl blíže zkoumán v korpusu *Araneum Francogallicum Novum MMXXI Quadruplex*, ve kterém bylo nalezeno přibližně 70 % materiálu získaného z Néoveille. Frekvence z Néoveille je tedy spíše ilustrační a je v tabulkách uvedena pro srovnání s frekvencí z korpusu *AFN MMXXI Quadruplex* (ten je v tabulkách označován pouze jako AFN).

117 lexémů náleží do jedné z kategorií slovních druhů (substantivum, adjektivum, nebo sloveso). Zbýlých 19 lexémů alternuje mezi zmíněnými slovními druhy (1 syntagma není do součtu započítáno). V příslušných podkapitolách je v tabulkách vždy na prvním místě uveden slovní druh, který u konkrétního lexému převažoval.

Každá tabulka, která se věnuje substantivům, obsahuje i informace o rodu. Ten v některých případech nebylo dost možné s jistotou určit. Důvodem byla nedostupnost kontextů u lexémů s nulovou frekvencí, kde se nepodařilo kontext dohledat ani na webu, anebo nejednoznačné užití (uvedení substantiva bez neurčitého či určitého členu). Jejich rod byl určen na základě předpokladů (například podle jednoho z konstituentů), a proto byly takto obtížněji identifikovatelné rody označeny hvězdičkou.

3.3 Derivace

Ze zkoumaného vzorku vzniklo derivací celkem 44 lexémů, z nichž je 18 výhradně substantiv, 11 adjektiv a 3 slovesa. Některé lexémy nevystupovaly v kontextech čistě pouze jako substantiva, adjektiva či slovesa a v některých případech spadaly do více kategorií najednou, tj. 12 lexémů alternovalo mezi substantivy a adjektivy s různou dominancí jednoho ze slovních druhů, v jednom případě lexém vystupoval jako adjektivum a sloveso (minulé příčestí) a nakonec se jeden lexém v kontextech ukázal jako substantivum, adjektivum i sloveso.

Tabulka 1- Užití prefixy a jejich význam^{78 79}

prefix	význam
<i>anti-</i>	proti komu, čemu
<i>après-</i>	posteriorita k určitému období
<i>avant-</i>	anteriorita k určitému období
<i>dé-</i>	protichůdné jednání, opak
<i>demi-</i>	z poloviny
<i>es-</i>	dřívější, minulý
<i>non-</i>	negace
<i>post-</i>	posteriorita v čase
<i>pré-</i>	anteriorita v čase
<i>quasi-</i>	téměř, zdánlivý
<i>re-</i>	návrat k dřívějšímu stavu, opakování, zesílení
<i>semi-</i>	z poloviny

Tabulka 2 - Užití sufixy a jejich význam^{80 81}

sufix	význam
<i>-aine</i>	přibližný počet
<i>-alie</i>	nenalezeno ⁸²
<i>-ant</i> ⁸³	přítomné participium, „agens“, původce děje
<i>-é</i>	patiens, zasažený něčím
<i>-esque</i>	podobnost, vlastnost
<i>-ette</i>	deminutivní
<i>-isation</i>	děj nebo výsledek děje
<i>-isme</i>	ideologie, teorie

⁷⁸ Robert, P., *Le petit Robert: dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française, Nouvelle édition millésime 2012*, 2011

⁷⁹ Guilbert, L., *Fondements lexicologiques du dictionnaire*, 1971

⁸⁰ Robert, P., *Le petit Robert: dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française, Nouvelle édition millésime 2012*, 2011

⁸¹ Guilbert, L., *Fondements lexicologiques du dictionnaire*, 1971

⁸² V seznámech L. Guilberta nebyl tento sufix nalezen, nicméně dal by se připodobnit sufixu *-ie*, který denotuje určitou vlastnost na základě báze.

⁸³ Pro sufix *-ant* byl nalezen pouze význam přítomného participia. Nicméně může se jednat i o význam původce děje.

3.3.1 Substantiva

Derivací ve vzorku vzniklo 11 substantiv rodu mužského a 7 substantiv rodu ženského. Nejproduktivnějšími jsou v kategorii substantiv prefixy *re-* (4), *dé-* (3) a *après-* (2).

Nejvyšší frekvenci disponuje lexém *quatorzaine*. V tomto případě se nejedná tak úplně o vznik „nového slova“, protože forma *quatorzaine* existovala i v období před pandemií. Analogicky ke slovu *quinzaine* (přibližně patnáct) i *quatorzaine* denotuje přibližnou hodnotu čtrnáct. Během pandemie Covid-19 lexém *quatorzaine* získal nový lexikální význam, zřejmě v analogii ke slovu *quarantaine* (karanténa), které označuje období izolace. V případě čtrnáctidenní karantény při onemocnění Covid-19 tak *quatorzaine* označovalo právě tuto čtrnáctidenní karanténu.

Zajímavou dvojici neologismů tvoří *déconfinette* a *déconfinisme*. Na první pohled by se mohlo zdát, že se jedná o dvě derivovaná slova, u kterých byly užity sufixy i prefixy najednou a jedná se tak o parasynthetickou derivaci v obou případech. U lexikální jednotky *déconfinette* tomu tak opravdu je, protože žádné „*confinette*“ neexistuje. Nicméně u lexikální jednotky *déconfinisme* se jedná o bázi *confinisme*, která je v lexiku plně funkční, a o přidání prefixu *dé-*. V kontextech se lexikální jednotka *déconfinette* navíc neprojevila jako lexém spojený s pandemií Covid-19, i když na první pohled tak může vypadat, ale vyskytla se v kontextu občerstvení, zřejmě ve spojitosti s přípravou pokrmů – *confire* (konfitovat).

Lexikální jednotka *coronaviralie* byla analyzována jako derivovaná přidáním sufixu *-alie* k bázi *coronavir(us)*. Na základě vyhledávání v korpusu AFN MMXXI Quadruplex nebyla nalezena žádná paradigmata, která by mohla být podkladem pro tento sufix, avšak podobnost by mohla být nalezena v lexikální jednotce *folie* (šílenství). *Coronaviralie* by dle tohoto vzoru mohlo znamenat něco jako „šílenství způsobené koronavirem“. Bohužel korpus ani web nenabídly žádný kontext, a tak nebylo možné tuto hypotézu nijak potvrdit.

Tabulka 3 - Substantiva utvořená derivací

neologismus	rod	Néoveille	AFN	báze	prefix	sufix
<i>après-confinement</i>	s m	33	241	confinement	après-	
<i>après-coronavirus</i>	s m	8	83	coronavirus	après-	
<i>coronaviralie</i>	s f*	1	0	coronavir(us)		-alie
<i>covidisation</i>	s f	3	4	covid		-isation
<i>covidisme</i>	s m	18	54	covid		-isme
<i>dé-confinement</i>	s m	7	268	confinement	dé-	
<i>déconfinette</i>	s f	1	1	confiner	dé-	-ette
<i>déconfinisme</i>	s m	1	0	confinisme	dé-	
<i>demi-jauge</i>	s f	53	43	jauge	demi-	
<i>non-confiné</i>	s m	1	5	confiné	non-	
<i>pré-vaccination</i>	s f	4	28	vaccination	pré-	
<i>quasi-confinement</i>	s m	9	20	confinement	quasi-	
<i>quatorzaine</i>	s f	11	1373	quatorze		-aine
<i>re-confinement</i>	s m	15	229	confinement	re-	
<i>re-dissémination</i>	s f	1	3	dissémination	re-	
<i>rereconfinement</i>	s m	1	4	reconfinement	re-	
<i>re-re-confinement</i>	s m	1	10	re-confinement	re-	
<i>semi-confinement</i>	s m	51	316	confinement	semi-	

3.3.2 Adjektiva

Mezi adjektivy je nejproduktivnějším prefixem prefix *anti-* (3). Mezi bázemi najdeme jak substantiva, tak i adjektiva. Toto by mohlo být v rozporu s teoretickou částí, ve které bylo zmíněno, že prefixy nemohou změnit slovní druh derivovaného slova. Pro zmíněný prefix *anti-* je změna slovního druhu celkem častá, ale není pravidlem. Stále platí, že změna slovních druhů během derivace náleží spíše sufixaci.

Lexém *coronavirant* má nulovou frekvenci, a tak nebylo možné k tomuto lexému dohledat kontext a určit, zda se jedná o substantivum, adjektivum či o přítomné přičestí utvořené ze slovesa. V případě přítomného přičestí by se zřejmě jednalo o sloveso *coronavirer*, které má v korpusu ale velmi nízkou frekvenci 3. Proto byl tento lexém spíše zařazen do skupiny adjektiv.

Adjektivum *coronaviré* tvoří pomyslnou dvojici s adjektivem *corona-viré*. Zatímco *coronaviré* je odvozeno od základu *coronavirus* sufixem *-é* a označuje člověka zasaženého

koronavirem, lexém *corona-viré*, který je adjektivem utvořeným kompozicí (viz níže), označuje cokoliv zrušeného z důvodu covidu.

Tabulka 4 - Adjektiva utvořená derivací

neologismus	Néoveille	AFN	báze	prefix	suffix
<i>anti-corona</i>	6	39	corona (virus)	anti-	
<i>anti-coronavirus</i>	76	284	coronavirus	anti-	
<i>anti-covid</i>	309	2813	covid	anti-	
<i>coronavirant</i>	0	0	coronavir(us)		-ant
<i>coronaviré</i>	0	2	coronavir(us)		-é
<i>covidesque</i>	2	21	covid		-esque
<i>es-confinement</i>	1	3	confinement	es-	
<i>post-corona</i>	1	34	corona	post-	
<i>pré-confinement</i>	3	86	confinement	pré-	
<i>quasi-déconfiné</i>	1	0	déconfiné	quasi-	
<i>semi-confiné</i>	1	12	confiné	semi-	

3.3.3 Slovesa

Dvě ze tří sloves jsou derivována od základu *confiner*, lexém *redéconfiner* je derivován od existujícího slovesa *déconfiner*, a tak byl utvořen pouze přidáním prefixu *re-*.

Tabulka 5 - Slovesa utvořená derivací

neologismus	Néoveille	AFN	báze	prefix
<i>reconfiner</i>	152	878	confiner	re-
<i>redéconfiner</i>	2	2	déconfiner	re-
<i>semi-confiner</i>	1	0	confiner	semi-

3.3.4 Lexémy spadající do více kategorií slovních druhů

12 lexémů, které vznikly derivací, vystupují v kontextech jako více slovních druhů najednou. Nejčastější alternace probíhá mezi adjektivy a substantivy v různém poměru.

8 lexémů vystupovalo dominantně jako adjektivum a v menšině případů bylo užito i jako substantivum. V kontextu *Des gouvernements ont suivi une ligne anti-confinement avant de changer à 180°...* je lexém *anti-confinement* použit jako adjektivum rozvíjející substantivum *ligne*. V jiném kontextu je použito jako substantivum: *Confinement et anti-*

confinement : symétrie entre imposition et contestation. Lexém *re-confiné* v kontextech vystupoval jako přičestí minulé a v jednom případě jako adjektivum. Lexémy *après-covid* a *avant-confinement* alternovaly mezi substantivem a adjektivem s dominancí substantiva.

Kategorie substantiva, adjektiva i slovesa obsáhl lexém *covidé*, který v kontextech figuroval jako substantivum (*Ce témoignage d'un covidé qui a échappé à la Faucheuse est un appel à...*), přičestí minulé (*Les tests ont ensuite révélé qu'il était covidé*) a adjektivum (*Pourtant, les chercheurs ont constaté que les tissus du placenta du bébé covidé étaient à moitié endommagés*).

Tabulka 6 - Lexémy spadající do více kategorií slovních druhů

neologismus	slovní druh	rod	Néoveille	AFN	báze	prefix	suffix
<i>anti-confinement</i>	A + N	s m	56	111	confinement	anti-	
<i>anticorona</i>	A + N	s m	1	7	corona	anti-	
<i>anti-couvre-feu</i>	A + N	s m	5	4	couvre-feu	anti-	
<i>anticovid</i>	A + N	s m*	80	181	covid	anti-	
<i>après-covid</i>	N + A	s m	11	289	covid	après-	
<i>avant-confinement</i>	N + A	s m	4	15	confinement	avant-	
<i>covidé</i>	N + V + A	s m	44	56	covid		-é
<i>non-covid</i>	A + N	s m	5	120	covid	non-	
<i>post-confinement</i>	A + N	s m	208	924	confinement	post-	
<i>post-coronavirus</i>	A + N	s m	29	164	coronavirus	post-	
<i>post-covid</i>	A + N	s m	67	1600	covid	post-	
<i>re-confiné</i>	V + A	-	1	5	confiné	re-	

3.4 Kompozice

Ze zkoumaného vzorku vzniklo kompozicí celkem 71 lexémů. Nejpočetněji jsou zastoupena substantiva, tj. 58 lexémů. Adjektiva jsou zastoupena 8 lexémy a vyskytlo se zde 1 sloveso. 4 lexémy spadají do více než jedné kategorie slovních druhů.

Vědeckou kompozicí bylo utvořeno 56 lexémů, prostou kompozicí 10 lexémů a kompozicí nazvanou mot-valise jich bylo utvořeno 5.

Tabulky s přehledem kompozit obsahují mimo jiné informace o etymologii slova (z jakých konstituentů se skládá) a také je zde v případě vědecké kompozice uveden užitý konfix (či konfixy).

3.4.1 Vědecká kompozice

Vědeckou kompozicí bylo celkově utvořeno 46 substantiv, 5 adjektiv, 1 sloveso a 4 lexémy spadající do více než jedné kategorie slovních druhů. Přehled všech užitých konfixů s jejich významem shrnuje následující tabulka:

Tabulka 7 - Přehled užitých konfixů s jejich významy

konfix	původ	význam
<i>-arium</i> ⁸⁴	lat.	místo, prostor, nádoba
<i>auto-</i>	gr.	sám sebe
<i>corona-</i>	fr.	odkazující ke koronaviru (zkrácené <i>coronavirus</i>)
<i>coronaviro-</i>	fr.	odkazující ke koronaviru (zkrácené <i>coronavirus</i>)
<i>covido-</i>	fr.	odkazující ke koronaviru (<i>covid</i>)
<i>-drome</i>	gr.	jízda, dráha
<i>e-</i>	fr.	z <i>électronique</i> , prostředí zejména internetu
<i>méga-</i>	gr.	velký
<i>pharmaco-</i>	fr.	odkazující k farmácii a medikamentům (<i>pharmacie</i>)

⁸⁴ Konfix *-arium* nefiguroval ve zmiňovaném seznamu L. Guilberta, dá se ale za konfix považovat. V korpusu Araneum Francogallicum Novum MMXXI Quadruplex byly vyhledány všechny lexémy se složkou „arium“ a libovolným počtem znaků, které předchází. Nalezeno bylo téměř 37 000 výskytů, například *aquarium*, *terrarium*, *planétarium*, *solarium*, *delphinarium*, *imaginarium*,...

<i>primo-</i>	lat.	první, poprvé
<i>pseudo-</i>	gr.	pochybný, lživý
<i>-sceptique</i> ⁸⁵	fr.	pochybující, nedůvěřivý
<i>simili-</i>	lat.	imitující, podobný
<i>-sphère</i> ⁸⁶	gr.	prostředí
<i>télé-</i>	gr.	na dálku; prostřednictvím televize, telefonu
<i>testo-</i>	fr.	odkazující k testu (<i>test</i>)
<i>vaccino-</i>	fr.	odkazující k vakcíně (<i>vaccin</i>)
<i>viro-</i>	fr.	odkazující k viru (<i>virus</i>)

3.4.1.1 Substantiva

Pomocí vědecké kompozice bylo vytvořeno 26 substantiv rodu mužského a 20 substantiv rodu ženského.

Převážná většina substantiv je složena z nějakého z výše zmíněných konfixů a substantiva, vyskytla se však i substantiva utvořená z konfixů dvou, např. *coronarium*.

Lexikální jednotka *coronarium* je velmi specifická, protože v kontextech nalezených v korpusu je *coronarium* součástí botanického názvu rostliny *Hedychium coronarium* (Motýlovec věncový) a většina kontextů pochází právě z různých blogů zabývajících se botanikou (například kontext *Finalemment il est mort lors d'un hiver plus froid (-18) si oui, et si tu es intéressé je pourrais te proposer un échange avec des graines du coronarium*). Mezi těmito významy byl nalezen i jeden další, a to ten spojený se zvykem zasílání peněz (doslova zlatých korun) určených pro vítězného vůdce v období antiky. Tento zvyk byl přejat Římány zřejmě z Řecka a původně bylo toto obdarovávání dobrovolné, posléze se stalo povinným a někdy i v případech, kdy k vítězství vůdce nedošlo.⁸⁷ Zde jeden z kontextů: *Les couronnes triomphales sont des couronnes d'or, qu'on envoie aux généraux pour s'en parer à leur triomphe; c'est ce qu'on appelle aurum coronarium*. Néoveille tento lexém ovšem označil jako

⁸⁵ Konfix *-sceptique* byl také vyhledán v korpusu *Araneum Francogallicum Novum MMXXI Quadruplex* s o dost menší úspěšností, i tak by se dalo o konstituentu *-sceptique* hovořit jako o konfixu, viz *euro-sceptique*, *climatosceptique*, *pseudo-sceptique*, *gillets-jaunes-sceptique*. Na složka *-sceptique* nicméně může být nahlíženo jako na prosté adjektivum (viz 2.2.2.2 a příklad *photosensible*)

⁸⁶ V *Le Petit Robert* je uvedeno pouze substantivum *sphère*, nikoliv konfix *-sphère*, který naopak uvádí L. Guilbert

⁸⁷ Smith, W., *A Dictionary of Greek and Roman Antiquities*, 1875

týkající se pandemie onemocnění Covid-19. V tomto případě by se jednalo o místo vyhrazené například pacientům zasaženým koronavirem. Pojmem *coronarium* by se tak dalo pojmenovat oddělení v nemocnici, které je věnované takto nemocným pacientům, protože konfix *-arium* denotuje jakési místo nebo prostředí.

Mohlo by se zdát, že několik lexikálních jednotek, jako je například *coronactivité*, *coronaide*, *coronalgie* a další, by měly být spíše zařazeny do kompozice nazvané *mot-valise*, protože je určitým způsobem jeden z konstituentů zkrácen. Avšak v těchto případech se jedná pouze o setkání dvou samohlásek na konci jednoho a na začátku konstituentu druhého. Nejedná se tedy o kompozici *mot-valise*, ale pouze eliminaci těchto dvou samohlásek na jednu jedinou.

Nejproduktivnějším konfixem ve zkoumaném vzorku je bezpochyby konfix *corona-*, který vystupuje ve vědecké kompozici celkem v 35 lexikálních jednotkách. Připojují se k němu substantiva s různými významy: *coronafolie* (pobláznění vyvolané koronavirem), *coronafraude* (podvod motivovaný nastalou koronavirovou situací), *coronanniversaire* (narozeninová oslava za podmínek vyvolaných koronavirem), *coronaprofiteur* (prospěchář těžící ze situace kolem koronaviru) a další.

Na lexémy *coronapreneur* a *covidpreneur* bychom mohli nahlížet jako na výpůjčky, protože dohledané kontexty z webu pochází výhradně z anglicky psaných zdrojů, nicméně nahlížet na ně můžeme i jako na kompozita. Zmíněné kontexty hovoří o podnikatelích využívajících nějakým způsobem nastalé situace během pandemie Covid-19, a tak můžeme na tyto lexémy nazírat jako na vzniklé vědeckou kompozicí, kde část *-preneur* může být opravdu *preneur* (kupec, nájemce) anebo zkrácené *entrepreneur* (podnikatel), pokud by se jednalo o podnikání v pravém slova smyslu.

Tabulka 8 - Substantiva utvořená vědeckou kompozicí

neologismus	rod	Néo- veille	AFN	etymologie	konfix řecký	konfix latin- ský	konfix fran- couzský
<i>auto-confinement</i>	s m	19	174	kon- <u>N</u>	auto-		
<i>auto-désinfection</i>	s f	1	1	kon- <u>N</u>	auto-		
<i>auto-reconfinement</i>	s m	1	1	kon- <u>N</u>	auto-		
<i>corona-arceau</i>	s m*	1	0	kon- <u>N</u>			corona-
<i>coronactivité</i>	s f*	0	0	kon- <u>N</u>			corona-
<i>coronaculture</i>	s f*	0	0	kon- <u>N</u>			corona-
<i>corona-déliquance</i>	s f*	0	0	kon- <u>N</u>			corona-
<i>coronadéprime</i>	s f*	0	0	kon- <u>N</u>			corona-
<i>coronafolie</i>	s f	9	30	kon- <u>N</u>			corona-
<i>coronafraude</i>	s f*	0	0	kon- <u>N</u>			corona-
<i>corona-fraude</i>	s f	0	1	kon- <u>N</u>			corona-
<i>coronaide</i>	s f*	0	1	kon- <u>N</u>			corona-
<i>coronakrach</i>	s m	0	12	kon- <u>N</u>			corona-
<i>corona-krach</i>	s m	0	7	kon- <u>N</u>			corona-
<i>coronalgie</i>	s f*	0	0	kon- <u>N</u>			corona-
<i>coronalibi</i>	s m*	0	0	kon- <u>N</u>			corona-
<i>coronamachin</i>	s m	1	13	kon- <u>N</u>			corona-
<i>corona-machin</i>	s m	0	4	kon- <u>N</u>			corona-
<i>coronanniversaire</i>	s m	0	1	kon- <u>N</u>			corona-
<i>coronanxiété</i>	s f*	0	0	kon- <u>N</u>			corona-
<i>corona-panique</i>	s f	0	4	kon- <u>N</u>			corona-
<i>coronapéro</i>	s m	0	6	kon- <u>N</u>			corona-
<i>coronaphobie</i>	s f	1	1	kon- <u>N</u>			corona-
<i>coronapocalypse</i>	s f*	0	1	kon- <u>N</u>			corona-
<i>coronapreneur</i> ⁸⁸	s m*	0	0	kon- <u>N</u>			corona-
<i>corona-prétexte</i>	s m*	1	0	kon- <u>N</u>			corona-
<i>coronaprofiteur</i>	s m*	1	0	kon- <u>N</u>			corona-
<i>coronapsychose</i>	s f	0	3	kon- <u>N</u>			corona-
<i>coronarium</i>	s m	0	81	kon- <u>kon</u>		-arium	corona-
<i>coronasolidarité</i>	s f*	0	0	kon- <u>N</u>			corona-
<i>corona-stoïcisme</i>	s m*	1	0	kon- <u>N</u>			corona-
<i>coronatruc</i>	s m	0	8	kon- <u>N</u>			corona-
<i>coronaviro- abstentionniste</i>	s m*	1	0	kon- <u>N</u>			coronaviro-
<i>coronavoucher</i>	s m	1	1	kon- <u>N</u>			corona-
<i>covidpreneur</i> ⁸⁹	s m*	1	0	N- <u>N</u>			

⁸⁸ Zde je otázka, zda konstituent *-preneur* považujeme za substantivum *preneur*, anebo za zkrácené *entrepreneur*. Další možností je výpůjčka celé lexikální jednotky z angličtiny (viz kontext)

⁸⁹ Taktéž

<i>e-pèlerinage</i>	s m	5	14	kon- <u>N</u>			e-
<i>méga-cluster</i>	s m	2	1	kon- <u>N</u>	méga-		
<i>pharmaco-ultravigilance</i>	s f	1	0	kon- <u>N</u>			pharmaco-
<i>primo-immunisation</i>	s f	1	12	kon- <u>N</u>		primo-	
<i>primo-injection</i>	s f	82	28	kon- <u>N</u>		primo-	
<i>pseudo-déconfinement</i>	s m	2	1	kon- <u>N</u>	pseudo-		
<i>simili-confinement</i>	s m	1	2	kon- <u>N</u>		simili-	
<i>télécorona</i>	s m	0	0	kon- <u>kon</u>	télé-		-corona
<i>testodrome</i>	s m	4	0	kon- <u>kon</u>	-drome		testo-
<i>vaccinodrome</i>	s m	379	64	kon- <u>kon</u>	-drome		vaccino-
<i>virospère</i>	s f	1	6	kon- <u>kon</u>	-sphère		viro-

3.4.1.2 Adjektiva

Lexém *corona-viré* byl již výše zmíněn (viz 3.3.2 Adjektiva) v rámci derivovaných adjektiv, kde byl tento lexém srovnán s lexémem *coronaviré*. Byl zde již nastíněn význam tohoto lexému složeného z konfixu *corona-* a adjektiva *viré* (propuštěný, vyhozený). Kontext této lexikální jednotky rozkrývá konkrétní význam, ve kterém byla užita: *Le Salon, quel Salon? À moins que vous n'ayez vécu sur Mars ces derniers mois, vous savez que le Salon de l'Auto de janvier est annulé. Corona-viré !* Řeč je o plánovaném konání jakéhosi autosalonu, který se z důvodu pandemie Covid-19 nekoná, je zrušen.

Dalším adjektivem, jehož kontext byl dohledán je *covidosceptique*. Jeho význam by mohl být interpretován jako skeptický ohledně tématu Covid-19, jehož doklad najdeme v kontextu *Depuis le tournant covidosceptique pris par la chaîne ThanaTV, l'audience ne cesse de grimper.*

Tabulka 9 - Adjektiva utvořená vědeckou kompozicí

neologismus	Néoveille	AFN	etymologie	konfix francouzský
<i>corona-coincé</i>	0	0	kon- <u>A</u>	corona-
<i>coronasaturé</i>	0	0	kon- <u>A</u>	corona-
<i>corona-viré</i>	0	1	kon- <u>A</u>	corona-
<i>covido-négatif</i>	1	0	kon- <u>A</u>	covido-
<i>covidosceptique</i>	44	1	kon- <u>A</u>	-sceptique

3.4.1.3 Slovesa

Ve vzorku vědeckou kompozicí vzniklo pouze jedno sloveso (pokud nepočítáme lexém *auto-confiné*, který je zároveň i adjektivem). Toto sloveso se navíc v kontextech objevuje pouze jako zvrtné sloveso *s'auto-confiner* jako v tomto kontextu: *S'auto-confiner n'est pas une obligation, mais c'est une mesure d'autant plus conseillée à celles et ceux qui retrouveront des personnes âgées pour les fêtes, plus vulnérables face au Covid-19.*

Tabulka 10 - Sloveso utvořené vědeckou kompozicí

neologismus	Néoveille	AFN	etymologie	konfix řecký
<i>auto-confiner</i>	11	44	kon- <u>V</u>	auto-

3.4.1.4 Lexémy spadající do více kategorií slovních druhů

Se slovesem *auto-confiner* úzce souvisí i lexém *auto-confiné*, který se v kontextech projevuje jako přičestí minulé (*L'illusion serait de croire, à partir du moment où l'on a " auto-confiné " les personnes les plus fragiles et les personnes les plus âgées, que l'on puisse laisser le virus circuler dans le reste de la population*) a zároveň také jako adjektivum (*Est-ce que cela suppose, par exemple, que toi tu envisages de faire du télétravail continu, c'est-à-dire de rester auto-confiné volontairement dans l'avenir ?*).

Zbývající lexikální jednotky *coronasceptique*, *corona-sceptique* a *covido-sceptique* jsou součástí kapitoly věnované grafické podobě těchto a dalších lexémů (viz 3.7). Všechny zmíněné lexémy denotují skepticismus týkající se onemocnění Covid-19.

Tabulka 11 – Lexémy spadající do více kategorií slovních druhů

neologismus	slovní druh	rod	Néoveille	AFN	etymologie	konfix řecký	konfix fran- couzský
<i>auto-confiné</i>	A + V	-	6	10	kon- <u>A</u> / kon- <u>V</u>	auto-	
<i>coronasceptique</i>	A + N	s m	3	19	kon- <u>A</u>		corona-
<i>corona-sceptique</i>	N + A	s m	1	3	kon- <u>A</u>		corona-
<i>covido-sceptique</i>	N + A	s m	25	7	kon- <u>A</u>		-sceptique

3.4.2 Prostá kompozice

Prostou kompozicí vzniklo o poznání méně kompozit než v té vědecké, tj. 7 substantiv, 3 adjektiva a nevzniklo žádné sloveso.

3.4.2.1 Substantiva

Velmi zajímavou etymologie má lexikální jednotka *vaccinglinglin*, jejíž autentické užití v kontextu nebylo dohledáno, ale definice, ve které se vyskytuje, objasňuje její význam: *Vaccinglinglin: projection dans un avenir incertain lorsque la perspective d'un vaccin contre le coronavirus apparaissait encore très lointaine*. La Saint-Glinglin je fiktivní den katolického liturgického kalendáře a odkazuje na neurčené datum v budoucnu, kdy by se měla odehrát nějaká událost, ale její uskutečnění je velmi nepravděpodobné. Samotné *glin* označuje zvuk zvonů, a tak bychom mohli celý výraz vyjádřit takto: *až zvony zazvoní*.⁹⁰ Českým ekvivalentem by mohlo být pořekadlo „až naprší a uschne“. V tomto duchu se nese i lexém *vaccinglinglin*, tedy čekání na vyvinutí vakcíny proti koronaviru, které se zdálo být opravdu dlouhé, až nekonečné.

Lexém, který byl obtížně dohledatelný, je lexém *kilo-confinement*. Namísto tohoto lexému byla nalezena verze *kilos de confinement*, a to na blogu, který se věnoval hubnutí a zdravému životnímu stylu. Nepodařilo se získat originální kontext, protože tento blog už po krátkém čase nebyl dostupný, nicméně článek, ve kterém byl lexém zmíněn, hovořil o hubnutí kil nabraných při karanténě. O této lexikální jednotce tedy můžeme říci, že je utvořena prostou kompozicí, protože vedoucí konstituent se nachází vlevo (*kilo*) a *confinement* je rozvíjející konstituent (jde tedy o určitý „typ“ kilogramu).

Lexikální jednotka *pandémie-fantôme* byla zřejmě utvořena analogicky k výrazům jako je dle korpusu například *femme-fantôme*, *écrivain-fantôme*, *parlement-fantôme* či *fonctionnaire-fantôme*. *Pandémie-fantôme* tak zřejmě označuje pandemii, která se nenápadně plíží ve společnosti.

---

⁹⁰ Příspěvatelé Wikipedie, *Saint-Glinglin* [online], 2021

Tabulka 12 – Substantiva utvořená prostou kompozicí

neologismus	rod	Néoveille	AFN	etymologie
<i>cliquer-empporter</i>	s m	1	3	<u>V</u> -V
<i>geste-barrière</i>	s m	5	17	<u>N</u> -N
<i>infocoronavirus</i>	s f*	0	0	<u>N</u> -N
<i>kilo-confinement</i>	s m*	1	0	<u>N</u> -N
<i>pandémie-fantôme</i>	s f	1	0	<u>N</u> -N
<i>renfort-covid</i>	s m	1	2	<u>N</u> -N
<i>vaccinglinglin</i>	s m	1	1	<u>N</u> -N

3.4.2.2 Adjektiva

Zde se vyskytly 2 adjektiva, která jsou částmi tzv. relačních kompozit. Kompozitum *économico-sanitaire* je druhou částí relačního kompozita *crise économique-sanitaire*. Adjektivum *présentiel-distanciel* je druhým konstituentem relačního kompozita *mode présentiel-distanciel*. Oba výše zmíněné konstituenty relačních kompozit mají mezi sebou vztah koordinace, jednotlivé členy „druhých částí“ relačních kompozit jsou tedy na stejné úrovni. *Crise économique-sanitaire* je tedy krize stejně tak ekonomická jako zdravotnická a *mode présentiel-distanciel* je způsobem, který kombinuje jak prezenční, tak distanční výuku.

Tabulka 13 – Adjektiva utvořená prostou kompozicí

neologismus	Néoveille	AFN	etymologie
<i>couvre-confiné</i>	1	0	<u>V</u> -A
<i>économico-sanitaire</i>	4	19	<u>N</u> - <u>A</u>
<i>présentiel-distanciel</i>	3	9	<u>A</u> - <u>A</u>

3.4.3 Mots-valises

Tento slovotvorný postup dal ve zkoumaném vzorku vzniknout 5 lexémům. Největší zastoupení v této kompozici má lexém *covid*, který utvořil následující lexikální jednotky: *covidiot* (*covid* + *idiot*), *covidiotie* (*covid* + *idiotie*) a *covidivorce* (*covid* + *divorce*). Dále zde vznikla lexikální jednotka *coronavigation* (*corona* + *navigation*).

Poměrně problematickou lexikální jednotkou je *mélanchonavirus*. Hledání na webu nabídlo kontext *Attention, le mélanchonavirus est plus virulent*. Ani z něj ale není příliš jasné, které konkrétní konstituenty tento lexém skládají. V úvahu připadá *mélancolie + virus*, zde ale není žádná společná část, která by ve finálním mot-valise splynula dohromady. Podíváme-li se na okolí zmíněného kontextu, nalezneme následující: *Le coronavirus peut-il guérir l'Amérique du Trumpavirus? Macronavirus -3 ans qu'il nous crache à la gueule!* Nabízí se tedy i možnost, že vedle jména Trump by se mohlo objevit i jméno Melania Trump, které by mohlo nějakým způsobem v tomto mot-valise figurovat.

Tabulka 14 - Substantiva utvořená kompozicí, tzv. mots-valises

neologismus	rod	Néoveille	AFN	etymologie
<i>coronavigation</i>	s f*	0	2	<u>N-N</u>
<i>covidiot</i>	s m	9	36	<u>N-N</u>
<i>covidiotie</i>	s f	1	6	<u>N-N</u>
<i>covidivorce</i>	s m*	1	0	<u>N-N</u>
<i>mélanchonavirus</i>	s m	1	0	-

3.5 Výpůjčky

Vzorek obsahuje celkově 21 výpůjček, ze kterých je 17 substantiv, 1 adjektivum a 3 lexémy, které patří do více než jedné kategorie slovních druhů.

3.5.1 Substantiva

Ze 17 vypůjčených substantiv je 15 rodu mužského a pouze dvě rodu ženského. Pro většinu z nich je zdrojovým jazykem angličtina, nicméně objevily se zde i výpůjčky z francouzsky mluvící části Švýcarska, dánštiny a španělštiny.

Anglické výpůjčky byly nejlépe rozpoznatelné, protože jejich složkou jsou obecně známá anglická slova jako *gate*, *drive*, *deal*, *challenge*, *fashion*, *party* atd. Obtížnější určení zdrojového jazyka proběhlo u lexémů, které neměly až tak příznačnou podobu pro některý z jazyků. Například *coronajihad* na první pohled jasně neevokuje, že by se mohlo jednat o výpůjčku z angličtiny. Avšak v korpusu byly nalezeny kontexty, které nás přivedou na sociální

sít' Twitter, a to konkrétně k hashtagům⁹¹. V případě lexému *coronajihad* se jedná o hashtag, který má za cíl obvinít muslimy z šíření koronaviru. Pokud mají mít hashtagy větší dosah a potenciál se šířit na síti mezi více lidmi, jsou psané právě anglicky. Složka *jihad*, která v lexému figuruje, je součástí anglického lexika, a proto z těchto důvodů byla jako zdrojový jazyk pro lexém *coronajihad* vybrána angličtina.

Ve vzorku se také objevily lexémy, které pojmenovávají aplikace, které jsou používány k předkládání certifikátů o očkování či prodělání nemoci. Konkrétně se jedná o lexémy *coronapas* (Coronapas) a *stopcovid* (Stopcovid). V případě *coronapas* zde figuruje dánské „*pas*“ (viz kontext), které je ekvivalentem i k českému pasu (cestovní, apod.). Francouzská aplikace využila výpůjčky *stopcovid*, velice pravděpodobně z angličtiny.

Tabulka 15 - Vypůjčená substantiva

neologismus	rod	zdrojový jazyk	Néoveille	AFN
<i>coronabond</i>	s m	angličtina	11	4
<i>coronachallenge</i>	s m*	angličtina	0	0
<i>coronadeal</i>	s m*	angličtina	0	0
<i>coronadrive</i>	s m*	angličtina	0	1
<i>coronagate</i>	s m	angličtina	0	8
<i>coronagraben</i>	s m	francouzština (Švýcarsko)	1	4
<i>coronajihad</i>	s m	angličtina*	0	6
<i>coronaland</i>	s m*	angličtina*	0	1
<i>corona-party</i>	s m / f*	angličtina	0	1
<i>coronapas</i>	s m*	dánština	28	6
<i>coronavida</i>	s f	španělština	0	3
<i>fashioncorona</i>	s f*	angličtina*	0	0
<i>snaplockdown</i>	s m*	angličtina*	1	0
<i>stopcovid</i>	s m*	angličtina*	3	2536
<i>super-spreader</i>	s m	angličtina	3	12
<i>vaccibox</i>	s m*	angličtina	2	0
<i>vaccidrive</i>	s m*	angličtina	24	0

⁹¹ V prostoru sociálních sítí se jedná o jakési klíčové slovo. Je označeno znakem # a slouží k uspořádání informací s jednotnou tematikou.

3.5.2 Adjektiva

Jediným vypůjčeným adjektivem ve zkoumaném vzorku je adjektivum *pan-coronavirus*, které v kontextu *Travailler dès maintenant à un vaccin " pan-coronavirus " : face à cette variation antigénique qui semble ...* rozvíjí substantivum *vaccin*. Tato lexikální jednotka by mohla vzniknout i prostřednictvím slovtvorných postupů vlastních francouzštině, protože *coronavirus* se v ní již víceméně ustálil, a prefix *pan-* denotuje všeobecnost. Vyhledávání v korpusu a na webu nicméně přineslo několik dokladů původu této lexikální jednotky právě z anglického jazyka (například AFN MMXXI Quadruplex: *Ce vaccin est autrement connu sous le nom anglo-saxon "Pre-emptive Pan-Coronavirus Vaccine*).

Tabulka 16 - Vypůjčené adjektivum

neologismus	zdrojový jazyk	Néoveille	AFN
<i>pan-coronavirus</i>	angličtina	4	6

3.5.3 Lexémy spadající do více kategorií slovních druhů

Vypůjčený lexém *covid* v korpusu ve většině případů vystupoval jako substantivum rodu mužského, ale vyskytovala se i varianta v rodě ženském. Francouzská akademie nicméně preferuje užívání právě ženského rodu z důvodu etymologie zkratkového slova *covid*. Francouzština by se měla řídit dle původního anglického *corona virus disease*, ze kterého vzniklo zkratkové slovo *covid*, a tedy analogicky k tomuto vytvořit francouzský ekvivalent v podobě například *maladie coronavirus*. A protože *maladie* je ve francouzštině rodu ženského, celé zkratkové slovo by mělo převzít také ženský rod.⁹²

Tabulka 17 - Vypůjčené lexémy spadající do více kategorií

neologismus	slovní druh	rod	zdrojový jazyk	Néoveille	AFN
<i>covid</i>	N + A	s m / f	angličtina	2569	69802
<i>superspreading</i>	A + N	s m*	angličtina	1	16
<i>super-spreading</i>	N + A	s m*	angličtina	1	6

⁹² Académie française, *Le covid 19 ou La covid 19* [online], 2020

3.6 Syntagma

Ve zkoumaném vzorku se objevilo jedno syntagma, a to *entre-deux-confinement*, které se na první pohled jeví jako nějaký typ kompozita, které by mohlo denotovat období mezi dvěma karanténami. Néoveille nabídl tuto variantu s pomlčkami, která už dále nebyla dohledatelná ani v korpusu, ani na webu. Varianta bez pomlček byla nalezena pouze jako součást příspěvku na Facebooku, kde figurovala jako název alba fotografií.

3.7 Lexémy psané s pomlčkou a jejich varianty bez pomlček

V rámci zkoumaného vzorku byl zjištěn velký počet lexikálních jednotek, jejichž grafická podoba obsahovala pomlčku. Z tohoto vzorku tedy byly všechny takovéto lexikální jednotky vybrány s cílem pokusit se k pomlčkovým variantám dohledat variantu bez pomlčky.

Ze 137 lexikálních jednotek jich obsahuje pomlčku 69. K těmto 69 lexikálním jednotkám psaných s pomlčkou bylo v korpusu Araneum Francogallicum Novum MMXXI Quadruplex dohledáno 30 variant lexémů bez pomlček.

V následující tabulce nalezneme přehled lexikálních jednotek ze zkoumaného vzorku, které jsou psané s pomlčkou a ke kterým byla nalezena varianta bez pomlčky. Uvedeno je porovnání frekvencí varianty s pomlčkou i bez a také případné změny ve slovním druhu.

U 11 dohledaných lexémů bez pomlčky byla frekvence dokonce vyšší než u původních variant s pomlčkami. U lexikálních jednotek *dé-confinement / déconfinement*, *re-confiné / reconfiné* a *re-confinement / reconfinement* byl rozdíl ve frekvencích nejmarkantnější, řádově o stovky až tisíce větší právě u variant bez pomlčky.

Zásadní změny ve slovních druzích neproběhly, pouze u některých lexémů se vyskytly drobné rozdíly. Lexém *anticonfinement*, na rozdíl od původního, vystupuje nejen jako adjektivum, ale také jako substantivum. Na druhou stranu, *covidosceptique* se od původní lexikální jednotky *covido-sceptique* liší tím, že je v kontextech užito pouze jako adjektivum. Poslední změna proběhla u lexémů *pré-vaccination* a *prévaccination*, kde došlo ke změně dominance mezi substantivem a adjektivem.

<i>neologismus</i>	AFN	slovotvorný postup	slovní druh	rod
<i>anti-confinement / anticonfinement</i>	111 / 17	derivace	A / A + N	s m
<i>anti-corona / anticorona</i> ⁹³	39 / 7	derivace	A + N / A + N	s m
<i>anti-coronavirus / anticoronavirus</i>	284 / 49	derivace	A / A	
<i>anti-covid / anticovid</i> ⁹⁴	2813 / 181	derivace	A / A	
<i>auto-confiné / autoconfiné</i>	10 / 9	komp. v.	V + A / V + A	
<i>auto-confinement / autoconfinement</i>	174 / 50	komp. v.	N / N	s m
<i>auto-confiner / autoconfiner</i>	44 / 25	komp. v.	V / V	
<i>auto-désinfection / autodésinfection</i>	1 / 1	komp. v.	N / N	s f
<i>corona-krach / coronakrach</i> ⁹⁵	7 / 12	komp. v.	N / N	s m
<i>corona-machin / coronamachin</i> ⁹⁶	4 / 13	komp. v.	N / N	s m
<i>corona-panique / coronapanique</i>	4 / 5	komp. v.	N / N	s f
<i>corona-party / coronaparty</i>	1 / 2	výpůjčka	N / N	s m / f*
<i>corona-sceptique / coronasceptique</i> ⁹⁷	3 / 19	komp. v.	A + N / A + N	s m / s f
<i>corona-viré / coronaviré</i> ⁹⁸	1 / 2	komp. v.	A / A	
<i>covido-sceptique / covidosceptique</i> ⁹⁹	7 / 1	komp. v.	N + A / A	s m
<i>dé-confinement / déconfinement</i>	268 / 17634	derivace	N / N	s m
<i>méga-cluster / mégacluster</i>	1 / 1	komp. v.	N / N	s m
<i>post-confinement / postconfinement</i>	924 / 16	derivace	A / A	
<i>post-coronavirus / postcoronavirus</i>	164 / 3	derivace	A / A	

⁹³ Obě lexikální jednotky už ve zkoumaném vzorku vystupují.

⁹⁴ Taktéž

⁹⁵ Taktéž

⁹⁶ Taktéž

⁹⁷ Taktéž

⁹⁸ Taktéž

⁹⁹ Taktéž

<i>post-covid / postcovid</i>	1600 / 3	derivace	A / A	
<i>pré-confinement / préconfinement</i>	86 / 14	derivace	A + N	s m
<i>pré-vaccination / prévaccination</i>	28 / 5	derivace	N + A / A + N	s f
<i>quasi-confinement / quasiconfinement</i>	20 / 1	derivace	N / N	s m
<i>re-confiné / reconfiné</i>	5 / 186	derivace	V + A / V + A	
<i>re-confinement / reconfinement</i>	229 / 6197	derivace	N / N	s m
<i>renfort-covid / renfortcovid</i>	2 / 1	komp. p.	N / N	s m
<i>re-re-confinement / rereconfinement¹⁰⁰</i>	10 / 4	derivace	N / N	s m
<i>semi-confinement / semiconfinement</i>	316 / 1	derivace	N / N	s m
<i>super-spreader / superspreader</i>	12 / 17	výpůjčka	N / N	s m
<i>super-spreading / superspreading¹⁰¹</i>	6 / 16	výpůjčka	N / N	s m

¹⁰⁰ Obě lexikální jednotky už ve zkoumaném vzorku vystupují.

¹⁰¹ Varianta bez pomlčky umožnila s jistotou určit rod (varianta s pomlčkou nebyla v kontextech užita s žádným determinujícím členem)

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce byla excerpce co nejobsáhlejšího vzorku neologismů vzniklých v období pandemie Covid-19 a tematicky s pandemií souvisejících a jejich následná analýza s využitím platformy Néoveille a jazykového korpusu Araneum Francogallicum Novum MMXXI Quadruplex.

Teoretická část přiblížila proces obohacování francouzského lexika jak cizími prostředky (výpůjčkami), tak převážně prostředky domácími, kterými jsou procesy derivace a kompozice. O těchto centrálních slovtvorných procesech bylo pojednáno jak v rovině obecné, tak byly rovněž přiblíženy i méně frekventované subkategorie těchto procesů. Teoretická část reflektuje excerpovaný vzorek, a tak je v ní pojednáno také o syntagmatu, které se ve vzorku vyskytlo, přestože syntagma není slovtvorným postupem.

Praktická část na úvod seznamuje se způsobem získání vzorku, základními údaji o počtu excerpovaných lexikálních jednotek, jejich příslušnosti k jednotlivým slovtvorným postupům a slovním druhům. Každému slovtvornému postupu jsou věnovány samostatné kapitoly, které jsou pro přehlednost doplněny tabulkami s příslušnými lexikálními jednotkami a údaji o nich. V jednotlivých kapitolách je pojednáno jak o lexikálních jednotkách s vyšší frekvencí, tak i o těch, které mají frekvence nižší, ale nabízí zajímavou etymologii.

Nejproduktivnějším slovtvorným postupem ve zkoumaném vzorku se stala kompozice se 71 lexémy. V kompozici se pak nejvíce uplatnila její subkategorie vědecká kompozice, zejména díky nově vzniklému konfixu *corona-*, který ve vzorku figuroval v převážné většině utvořených substantiv.

I když se kompozice stala ve zkoumaném vzorku nejproduktivnějším slovtvorným postupem, neubírá tím nijak produktivnosti ostatních procesů. I přestože zkoumaný vzorek byl sémanticky velice úzce vymezen, projevil se v něm jak centrální slovtvorné postupy, tak i ty okrajové. Z takto početně i sémanticky omezeného vzorku nelze vyvodit závěry o produktivnosti zmiňovaných slovtvorných postupů užívaných ve francouzském lexiku obecně, nicméně na zkoumaném vzorku neologismů se projevila různorodost slovtvorby, která by v jinak vymezeném vzorku mohla vypadala mírně odlišně v závislosti na jeho vymezení.

PŘÍLOHY

1 Seznam neologismů

Následující seznam neologismů obsahuje celý studovaný vzorek neologismů. U všech lexémů je uveden slovtvorný postup užitý k jejich utvoření, slovní druh, u substantiv jejich rod a dále počet výskytů v korpusu *Araneum Francogallicum Novum MMXXI Quadruplex*.

anti-confinement (derivace), A + N, s m, Výskyt: 111
anticorona (derivace), A + N, s m, Výskyt: 7
anti-corona (derivace), A, Výskyt: 39
anti-coronavirus (derivace), A, Výskyt: 284
anti-couvre-feu (derivace), A + N, s m, Výskyt: 4
anticovid (derivace), A + N, s m*, Výskyt: 181
anti-covid (derivace), A, Výskyt: 2813
après-confinement (derivace), N, s m, Výskyt: 241
après-coronavirus (derivace), N, s m, Výskyt: 83
après-covid (derivace), N + A, s m, Výskyt: 289
auto-confiné (komp. v.), A + V, Výskyt: 10
auto-confinement (komp. v.), N, s m, Výskyt: 174
auto-confiner (komp. v.), V, Výskyt: 44
auto-désinfection (komp. v.), N, s f, Výskyt: 1
auto-reconfinement (komp. v.), N, s m, Výskyt: 1
avant-confinement (derivace), N + A, s m, Výskyt: 15
cliquer-emporter (komp. p.), N, s m, Výskyt: 3
corona-arceau (komp. v.), N, s m*, Výskyt: 0
coronabond (výpůjčka), N, s m, Výskyt: 4
coronachallenge (výpůjčka), N, s m*, Výskyt: 0
corona-coincé (komp. v.), A, Výskyt: 0
coronactivité (komp. v.), N, s f*, Výskyt: 0
coronaculture (komp. v.), N, s f*, Výskyt: 0
coronadeal (výpůjčka), N, s m*, Výskyt: 0
corona-déliquance (komp. v.), N, s f*, Výskyt: 0
coronadéprime (komp. v.), N, s f*, Výskyt: 0
coronadrive (výpůjčka), N, s m*, Výskyt: 1
coronafolie (komp. v.), N, s f, Výskyt: 30
coronafraude (komp. v.), N, s f*, Výskyt: 0
corona-fraude, komp. v., N, s f, Výskyt: 1
coronagate (výpůjčka), N, s m, Výskyt: 8
coronagraben (výpůjčka), N, s m, Výskyt: 4
coronaide (komp. v.), N, s f*, Výskyt: 1
coronajihad (výpůjčka), N, s m, Výskyt: 6
coronakrach (komp. v.), N, s m, Výskyt: 12
corona-krach (komp. v.), N, s m, Výskyt: 7
coronaland (výpůjčka), N, s m*, Výskyt: 1
coronalgie (komp. v.), N, s f*, Výskyt: 0

coronalibi (komp. v.), N, s m*, Výskyt: 0
coronamachin (komp. v.), N, s m, Výskyt: 13
corona-machin (komp. v.), N, s m, Výskyt: 4
coronanniversaire (komp. v.), N, s m, Výskyt: 1
coronanxiété (komp. v.), N, s f*, Výskyt: 0
corona-panique (komp. v.), N, s f, Výskyt: 4
corona-party (výpůjčka), N, s m / f*, Výskyt: 1
coronapas (výpůjčka), N, s m*, Výskyt: 6
coronapéro (komp. v.), N, s m, Výskyt: 6
coronaphobie (komp. v.), N, s f, Výskyt: 1
coronapocalypse (komp. v.), N, s f*, Výskyt: 1
coronapreneur (komp. v.), N, s m*, Výskyt: 0
corona-prétexte (komp. v.), N, s m*, Výskyt: 0
coronaprofiteur (komp. v.), N, s m*, Výskyt: 0
coronapsychose (komp. v.), N, s f, Výskyt: 3
coronarium (komp. v.), N, s m, Výskyt: 81
coronasaturé (komp. v.), A, Výskyt: 0
coronasceptique (komp. v.), A + N, s m, Výskyt: 19
corona-sceptique (komp. v.), N + A, s m, Výskyt: 3
coronasolidarité (komp. v.), N, s f*, Výskyt: 0
corona-stoïcisme (komp. v.), N, s m*, Výskyt: 0
coronatruc (komp. v.), N, s m, Výskyt: 8
coronavida (výpůjčka), N, s f, Výskyt: 3
coronavigation (komp. (mot-valise)), N, s f*, Výskyt: 2
coronaviralie (derivace), N, s f*, Výskyt: 0
coronavirant (derivace), A, Výskyt: 0
coronaviré (derivace), A, Výskyt: 2
corona-viré (komp. v.), A, Výskyt: 1
coronaviro-abstentionniste (komp. v.), N, s m*, Výskyt: 0
coronavoucher (komp. v.), N, s m, Výskyt: 1
couvre-confiné (komp. p.), A, Výskyt: 0
covid (výpůjčka), N + A, s m / f, Výskyt: 69802
covidé (derivace), N + V + A, s m, Výskyt: 56
covidesque (derivace), A, Výskyt: 21
covidiot (komp. (mot-valise)), N, s m, Výskyt: 36
covidiotie (komp. (mot-valise)), N, s f, Výskyt: 6
covidisation ((derivace), N, s f, Výskyt: 4
covidisme (derivace), N, s m, Výskyt: 54
covidivorce (komp. (mot-valise), N, s m*, Výskyt: 0
covido-négatif (komp. v.), A, Výskyt: 0
covidosceptique (komp. v.), A, Výskyt: 1
covido-sceptique (komp. v.), N + A, s m, Výskyt: 7
covidpreneur (komp. v.), N, s m*, Výskyt: 0
dé-confinement (derivace), N, s m, Výskyt: 268
déconfinette (derivace), N, s f, Výskyt: 1
déconfinisme (derivace), N, s m, Výskyt: 0
demi-jauge (derivace), N, s f, Výskyt: 43
économico-sanitaire (komp. p.), A, Výskyt: 19
entre-deux-confinement (syntagma), Výskyt: 0
e-pèlerinage (komp. v.), N, s m, Výskyt: 14

es-confinement (derivace), A, Výskyt: 3
fashioncorona (výpůjčka), N, s f*, Výskyt: 0
geste-barrière (komp. p.), N, s m, Výskyt: 17
infocoronavirus (komp. p.), N, s f*, Výskyt: 0
kilo-confinement (komp. p.), N, s m*, Výskyt: 0
méga-cluster (komp. v.), N, s m, Výskyt: 1
mélanchonavirus (komp. (mot-valise)), N, s m, Výskyt: 0
non-confiné (derivace), N, s m, Výskyt: 5
non-covid (derivace), A + N, s m, Výskyt: 120
pan-coronavirus (výpůjčka), A, Výskyt: 6
pandémie-fantôme (komp. p.), N, s f, Výskyt: 0
pharmaco-ultravigilance (komp. v.), N, s f, Výskyt: 0
post-confinement (derivace), A + N, s m, Výskyt: 924
post-corona (derivace), A, Výskyt: 34
post-coronavirus (derivace), A + N, s m, Výskyt: 164
post-covid (derivace), A + N, s m, Výskyt: 1600
pré-confinement (derivace), A, Výskyt: 86
présentiel-distanciel (komp. rel.), A, Výskyt: 9
pré-vaccination (derivace), N, s f, Výskyt: 28
primo-immunisation (komp. v.), N, s f, Výskyt: 12
primo-injection (komp. v.), N, s f, Výskyt: 28
pseudo-déconfinement (komp. v.), N, s m, Výskyt: 1
quasi-confinement (derivace), N, s m, Výskyt: 20
quasi-déconfiné (derivace), A, Výskyt: 0
quatorzaine (derivace), N, s f, Výskyt: 1373
re-confiné (derivace), V + A, Výskyt: 5
re-confinement (derivace), N, s m, Výskyt: 229
reconfiner (derivace), V, Výskyt: 878
redéconfiner (derivace), V, Výskyt: 2
re-dissémination (derivace), N, s f, Výskyt: 3
renfort-covid (komp. p.), N, s m, Výskyt: 2
rereconfinement (derivace), N, s m, Výskyt: 4
re-re-confinement (derivace), N, s m, Výskyt: 10
semi-confiné (derivace), A, Výskyt: 12
semi-confinement (derivace), N, s m, Výskyt: 316
semi-confiner (derivace), V, Výskyt: 0
simili-confinement (komp. v.), N, s m, Výskyt: 2
snaplckdown (výpůjčka), N, s m*, Výskyt: 0
stopcovid (výpůjčka), N, s m*, Výskyt: 2536
super-spreader (výpůjčka), N, s m, Výskyt: 12
superspreading (výpůjčka), A + N, s m* Výskyt: 16
super-spreading (výpůjčka), N + A, s m*, Výskyt: 6
télécorona (komp. v.), N, s m, Výskyt: 0
testodrome (komp. v.), N, s m, Výskyt: 0
vaccibox (výpůjčka), N, s m*, Výskyt: 0
vaccidrive (výpůjčka), N, s m*, Výskyt: 0
vaccinglinglin (komp. p.), N, s m, Výskyt: 1
vaccinodrome (komp. v.), N, s m, Výskyt: 64
virospère (komp. v.), N, s f, Výskyt: 6

2 Přehled neologismů a jejich užití v kontextu

Následující abecední seznam obsahuje kompletní vzorek neologismů a jejich užití v kontextech z korpusu AFN a webu. U lexémů, které mohou vystupovat jako více slovních druhů, je vždy uveden kontext pro každý slovní druh, přičemž kontexty jsou v těchto případech řazeny dle toho, který slovní druh u lexému převažuje. Kontexty některých lexémů bohužel nebylo možné vyhledat ani na webu, u nich je proto kolonka kontextu proškrtnuta.

Tabulka 18 - Přehled neologismů a jejich užití v kontextu

neologismus	kontext
<i>anti-confinement</i>	Des gouvernements ont suivi une ligne <i>anti-confinement</i> avant de changer à 180° (Royaume-Uni), d'autres ont suivi une ligne modéré sur le confinement (Allemagne, aussitôt élevée au rang de 'meilleur élève de la classe' par les élitesSystème françaises) Confinement et <i>anti-confinement</i> : symétrie entre imposition et contestation
<i>anticorona</i>	Par conséquent, afin de maximiser l'efficacité et la protection offertes par les produits <i>anticorona</i> et d'assurer votre sécurité, celle de vos collègues et de votre environnement, la meilleure chose à faire est de combiner les produits directement protecteurs et les produits informatiques. À Berlin, les " <i>anticorona</i> " de nouveau dans la rue Plus de 20 000 personnes sont attendues samedi 29 août à dans la capitale allemande pour protester contre le port du masque et autres sanctions sanitaires liées au coronavirus.
<i>anti-corona</i>	Vu le taux insuffisant d'immunité <i>anti-corona</i> virus au sein de la population (moins de 5%) nos pratiques ne pourront revenir à la situation normale telle que nous l'avons toujours connue avant, et nous devons continuer à protéger nos patients ainsi que
<i>anti-coronavirus</i>	En plus, les tentatives passées de créer un vaccin <i>anti-coronavirus</i> ont eu comme seul résultat des personnes vaccinées avec un plus grand risque de maladie sévère et de décès une fois à nouveau exposées à une autre souche du virus.
<i>anti-couvre-feu</i>	Entre l'interdiction et la pression répressive exercée contre la manifestation <i>anti-couvre-feu</i> et l'évacuation arbitraire d'une terrasse, la scène montre à nouveau de quoi le couvre-feu et l'état d'urgence sanitaire sont le nom : une extension du domaine de l'arbitraire et de la répression policière. Il y a d'abord eu le problème des anti-masques, des anti-restrictions,

	des party d'été, de l'halloween, du conspirationnisme, des anti-confinement de Noël, des voyageurs, des <i>anti-couvre-feu</i> .
<i>anticovid</i>	Les faits sont têtus : l'efficacité du vaccin <i>anticovid</i> est bien limité au point que le Premier Ministre Israélien mise plutôt sur les anticorps naturels qu'il faudra selon lui, "rebooster". L'application TousAntiCovid (<i>AntiCovid</i>) va se doter de nouvelles fonctionnalités, dont un décompte quotidien du nombre de personnes vaccinées contre le COVID-19 en France.
<i>anti-covid</i>	Pour relancer le trafic aérien tout en empêchant la propagation du coronavirus, certaines compagnies sont en train d'expérimenter des passeports sanitaires <i>anti-covid</i> qui se présentent sous la forme d'applications à télécharger sur smartphones.
<i>après-confinement</i>	Sans oublier de réfléchir à <i>l'après-confinement</i> : " On voit encore mieux l'utilité de ce lieu en période de crise : si on pouvait le transformer en une plateforme sociale pour les habitants des cités qui l'entourent, ce serait quand même fantastique !
<i>après-coronavirus</i>	Il faudrait aussi penser à <i>l'après-coronavirus</i> et prévoir déjà un plan pour se débarrasser proprement de tous ces rejets dans la nature.
<i>après-covid</i>	Aujourd'hui, les enjeux économiques et culturels de <i>l'après-Covid</i> questionnent l'avenir des disquaires et luthiers, entre initiatives nouvelles et ... Bercy renforce les moyens de soutien aux PME afin de sortir de la crise, mais le plan de relance <i>après-Covid</i> est en panne dans la plupart des pays européens.
<i>auto-confiné</i>	Est-ce que cela suppose, par exemple, que toi tu envisages de faire du télétravail continu, c'est-à-dire de rester <i>auto-confiné</i> volontairement dans l'avenir ? L'illusion serait de croire, à partir du moment où l'on a " <i>auto-confiné</i> " les personnes les plus fragiles et les personnes les plus âgées, que l'on puisse laisser le virus circuler dans le reste de la population.
<i>auto-confinement</i>	Un <i>auto-confinement</i> de toute la population est recommandé par les autorités locales.
<i>auto-confiner</i>	<i>S'auto-confiner</i> n'est pas une obligation, mais c'est une mesure d'autant plus conseillée à celles et ceux qui retrouveront des personnes âgées pour les fêtes, plus vulnérables face au Covid-19.
<i>auto-désinfection</i>	Le Bâton Anti-Contact Stérilisant est conçu pour vous protéger, ainsi que vos proches, contre toute infection avec option AUTO-DÉSINFECTION qui élimine toutes les bactéries sur le bâton et les surfaces !
<i>auto-reconfinement</i>	Il a aussi indiqué que les enfants pourront ne pas aller à l'école jeudi et vendredi, dans l'optique de cet <i>auto-reconfinement</i> .
<i>avant-confinement</i>	Le rythme plus régulier des cours que dans <i>l'avant-confinement</i> me permet aussi de mieux gérer mon temps L'activité sur leblogpatrimoine est reparti à 150% par rapport à son niveau <i>avant-confinement</i> !

<i>cliquer-emporter</i>	L'aide matérielle et logistique à la fabrication par des makers solidaires du territoire de l'agglomération de visières de protection destinées aux personnels soignants - La prise de rendez-vous en ligne pour la distribution des masques - La diffusion de la liste des enseignes proposant la vente à emporter et le <i>cliquer-emporter</i>
<i>corona-arceau</i>	-
<i>coronabond</i>	Les propositions ultérieures de la France, de l'Italie, de l'Espagne et de six autres pays de l'UE pour un " <i>coronabond</i> " commun pour stimuler les dépenses publiques dans la zone euro ont rencontré une forte résistance de l'Allemagne, des Pays-Bas, de la Finlande et de l'Autriche.
<i>coronachallenge</i>	-
<i>corona-coincé</i>	J'ignore si les articles manquants de notre collection d'été nous arriveront à temps, vu que tout est <i>corona-coincé</i> . (web)
<i>coronactivité</i>	-
<i>coronaculture</i>	-
<i>coronadeal</i>	-
<i>corona-déliquance</i>	-
<i>coronadéprime</i>	-
<i>coronadrive</i>	<i>Coronadrive</i> > le Superdupont du légume français.
<i>coronafolie</i>	Celui qui ne cesse depuis des mois de dénoncer la "dictature sanitaire" et la " <i>coronafolie</i> " a vu son mouvement Les Patriotes, quasi moribond, reprendre soudainement un peu de vigueur.
<i>coronafraude</i>	-
<i>corona-fraude</i>	Ailleurs dans le monde, le Bureau canadien du crédit évoquait même l'existence d'une " <i>corona-fraude</i> " ! Cette nouvelle dénomination reflète la professionnalisation de la fraude. Elle témoigne d'un nouveau paradigme de la fraude où les escrocs construisent des montages, tous plus sophistiqués les uns que les autres.
<i>coronagate</i>	La chronologie du <i>coronagate</i> en France avec toutes les décisions les plus ubuesques auxquelles ont pu assister.
<i>coronagraben</i>	On a vu se dessiner un " <i>Coronagraben</i> ", entre Romands et Tessinois qui penchent pour des mesures drastiques afin de lutter contre l'épidémie et des Alémaniques plus mesurés.
<i>coronaide</i>	<i>Coronaide</i> .ch une plateforme d'entraide opérationnelle = Application
<i>coronajihad</i>	Ces dernières semaines, l'Inde a vu le boycott d'entreprises appartenant à des musulmans et des actes de violence commis par des groupes d'auto-justiciers en armes contre le " <i>CoronaJihad</i> ".
<i>coronakrach</i>	La plupart estiment déjà que le " <i>coronakrach</i> " sera plus dévastateur que celle de 2008, surnommée la Grande Récession tant l'ajustement fut sévère et durable.
<i>corona-krach</i>	Cette analyse fait suite à celle effectuée en février 2020, quelques jours avant le <i>corona-krach</i> .
<i>coronaland</i>	Sous une treille de glycine, un enfant a accroché son dessin à la fenêtre d'une ferme : des lapins qui jonglent avec des œufs de Pâques devant une pancarte "Bienvenue en Alsace, à <i>Coronaland</i> ". Traverser le Haut-Rhin aujourd'hui, un des départements les plus touchés par le virus, c'est voyager de ville en village au pays des drapeaux en berne et

	des hélicoptères sanitaires.
<i>coronalgie</i>	-
<i>coronalibi</i>	-
<i>coronamachin</i>	... voyez le positif, si les vieux sont visés par le <i>coronamachin</i> , du coup le problème des retraites va être réglé ;la planète va être sauvée
<i>corona-machin</i>	S'il n'y a pas de retard à cause du <i>corona-machin</i> , je devrais avoir l'opération fin-mai début juin !
<i>coronanniversaire</i>	Et si votre anniversaire arrive bientôt, vous pouvez organiser un " <i>coronanniversaire</i> " sur le même modèle.
<i>coronanxiété</i>	-
<i>corona-panique</i>	Coronavirus: pour un chef urgentiste français, "la <i>corona-panique</i> , c'est ça qui pourrait nous amener à la catastrophe".
<i>corona-party</i>	... pour ce qui est de la repression, quand tu vois que les gens vident les rayons de PQ, et font des <i>corona-party</i> , oui ya que la baffe qui fonctionne...
<i>coronapas</i>	Passeport vert en Israël, certificat de vaccination en Islande, <i>Coronapas</i> au Danemark : on voit déjà se matérialiser l'idée d'un sésame sanitaire dont l'Union européenne, avec son projet de Digital Green Pass qui sera présenté mi-mars.
<i>coronapéro</i>	Mais que fais-tu, Emilie? Je fais un <i>coronapéro</i> avec Alice, mamou!!!!
<i>coronaphobie</i>	Éviter la " <i>coronaphobie</i> " et la stigmatisation des personnes malades et des populations asiatiques qui alimentent le stress et la xénophobie.
<i>coronapocalypse</i>	Au coronapéro et ses variantes (skypapéro, whatsapppéro...) s'ajoutent des mots-valises plus complexes, comme <i>coronapocalypse</i> , mélancovid ou covidiot (pour dénoncer ceux qui ne prennent pas le virus au sérieux ou font des stocks de papier toilette).
<i>coronapreneur</i>	Business Ideas for the <i>Coronapreneur</i> : Thoroughly researched and easy to start home based businesses. (web)
<i>corona-prétexte</i>	-
<i>coronaprofiteur</i>	-
<i>coronapsychose</i>	... mais des individus dans l'ici et maintenant chez qui le système médiatique a développé une " <i>coronapsychose</i> "
<i>coronarium</i>	<p>Enfin il est mort lors d'un hiver plus froid (-18) si oui , et si tu es intéressé je pourrais te proposer un échange avec des graines du <i>coronarium</i></p> <p>Les couronnes triomphales sont des couronnes d'or, qu'on envoie aux généraux pour s'en parer à leur triomphe; c'est ce qu'on appelle aurum <i>coronarium</i>.</p>
<i>coronasaturé</i>	-
<i>coronasceptique</i>	<p>Ne perdons pas de vue que pour la frange <i>coronasceptique</i> de la population, le vaccin est le but ultime de toute cette pandémie.</p> <p>... en cliquant sur ces liens, on découvre, par exemple, entre les contributions du comique Marco Rima et les publicités de la campagne pour l'arrêt de la vaccination, une vidéo du <i>coronasceptique</i> bien connu Patrick Jetzer, postée le 28 décembre 2020.</p>
<i>corona-sceptique</i>	Antoine Hubert, vous n'êtes-vous pas simplement un <i>corona-sceptique</i>

	, comme il existe des climato-sceptiques ou des vaccino-sceptiques? Une médecin bernoise <i>corona-sceptique</i> ...
<i>coronasolidarité</i>	-
<i>corona-stoïcisme</i>	-
<i>coronatruc</i>	A la vitesse ou l'on vit avec ce <i>coronatruc</i> ca ne peut être que de l'info - dans certains hyper - les hôtesses de caisses refusent le liquide elles assure si on a ps une carte bancaire elle prend le liquide ...
<i>coronavida</i>	Il faut prendre conscience qu'une nouvelle époque de la vie sociale commence ; la " <i>coronavida</i> " ou la cohabitation avec le Covid-19.
<i>coronavigation</i>	Alors bienvenue dans mes <i>coronavigrations</i> à l'estime et à vue. Si vous entrevoyez un phare sur l'océan chaotique de ce qui va suivre, n'attendez pas qu'il vous éclaire.
<i>coronaviralie</i>	Armentières: il raconte son séjour en « <i>coronaviralie</i> », des mots contre un virus qui fait mal
<i>coronavirant</i>	Moi, je tousse, j'ai un peu mal aux poumons. Je ne sais pas si c'est lié aux allergies, si c'est psychosomatique ou <i>coronavirant</i> (web)
<i>coronaviré</i>	Le lépreux d'aujourd'hui, c'est le " <i>coronaviré</i> " ! On le perçoit comme une bombe bactériologique. Bref, c'est un véritable terroriste ! Cette vision est incompatible avec le judéo-christianisme. Le T3 est toujours fermé il me semble. Par ailleurs il semble que le T4 passe aux oubliettes, c'est une bonne chose. Plein d'avions AF devant le Camembert. Leur GPS est <i>coronaviré</i> lui aussi. Désarmerement à l'ancienne avec des danettes pour tout le monde. Sauf que on est sur une place au loin du 2G mais on ne va pas au 2G... lui aussi fermé.
<i>corona-viré</i>	Le Salon, quel Salon? À moins que vous n'ayez vécu sur Mars ces derniers mois, vous savez que le Salon de l'Auto de janvier est annulé. <i>Corona-viré</i> !
<i>coronaviro-abstentionniste</i>	-
<i>coronavoucher</i>	Face à l'inaction de l'exécutif, voire le refus de Bolsonaro de reconnaître l'urgence de la situation, la Chambre des députés a fini par approuver une aide économique, le <i>coronavoucher</i> de 600 reals qui est attribué aux familles informelles et celui de 12 00 reals accordé aux mères célibataires.
<i>couvre-confiné</i>	Allongé dans la pénombre, sur le plancher, le gloomy « blue valentine » de la guitare slow jazz distille un goutte à goutte analgésique. Un sédatif aux oppressions. Un album de dimanche soir, que dis-je, un album de <i>couvre-confiné</i> . (web)
<i>covid</i>	Un an après le choc de la pandémie du <i>Covid</i> , le président du conseil de surveillance de Publicis veut croire que "l'entreprise de demain sera plus solidaire, et plus attentive à son écosystème". L'essentiel des flux financiers se dirigent vers Wall Street et la City, tandis qu'en Europe se préparent les taxes <i>covid</i> .
<i>covidé</i>	"Ce témoignage d'un <i>covidé</i> qui a échappé à la Faucheuse est un appel à ceux qui se moquent et insultent à chaque instant tous les efforts et

	<p>les sacrifices des personnels soignants, qui risquent leur vie.</p> <p>Les tests ont ensuite révélé qu'il était <i>covidé</i></p> <p>Pourtant, les chercheurs ont constaté que les tissus du placenta du bébé <i>covidé</i> étaient à moitié endommagés. Il y avait des protéines de Coronavirus à côté du placenta, du fœtus et sur d'autres zones enflammées.</p>
<i>covidesque</i>	Dans l'œuvre de Francesca Dal Chele, le temps <i>covidesque</i> agit comme la lenteur d'exposition naguère, il a confiné nos rues et seules ne paraissent que les silhouettes de ceux qui font que la vie malgré tout est possible.
<i>covidiot</i>	Les <i>covidiot (e)s</i> envahissent le monde, et semblent se plaire particulièrement aux conditions de vie du Liban, infestant les bars et restaurants, bafouant les gestes barrières.
<i>covidiotie</i>	Le site d'information américain fait d'ailleurs remarquer que la <i>covidiotie</i> gagne aussi maintenant le monde des politiciens, dont certains ne sont pas avares des poignées de main qui leur rapporteront des voix une fois le fléau passé.
<i>covidisation</i>	"Inventé en avril par Madhukar Pai, spécialiste de la tuberculose à l'université McGill de Montréal, le terme " <i>covidisation</i> " désigne l'effet déformant de la pandémie sur le financement des sciences, mais aussi sur les méthodes de travail, la publication des résultats et les analyses de la presse", rapporte Nature.
<i>covidisme</i>	C'est aussi un traitement en soi contre le <i>covidisme</i> , à base de rigolothérapie, moyennant quoi Chloro King, en vente dans les meilleures pharmacies, est remboursé par la sécurité sociale sur prescription médicale.
<i>covidivorce</i>	-
<i>covido-négatif</i>	«Faire la queue, c'est rebutant», glisse Dris, 55 ans, qui a, lui, réussi à savoir qu'il était <i>covido-négatif</i> dans les temps, à Atlanta. (web)
<i>covidosceptique</i>	Depuis le tournant <i>covidosceptique</i> pris par la chaîne ThanaTV, l'audience ne cesse de grimper.
<i>covido-sceptique</i>	<p>Loukachenko qui est un "<i>covido-sceptique</i>" n'a pas pris la mesure des risques, ce qui a accentué la défiance des citoyens à son égard.</p> <p>... une activiste anti-vaccination évoluant dans la complotosphère <i>covido-sceptique</i> et Pascal Sacré, un médecin belge licencié en octobre 2020 du centre de soins intensifs de Charleroi.</p>
<i>covidpreneur</i>	The <i>Covidpreneur</i> – A Youth Perspective. (web)
<i>dé-confinement</i>	Vu la circulaire du président du tribunal administratif du 22 mai 2020 prise dans le cadre de la reprise de l'activité du tribunal administratif dans le contexte du <i>dé-confinement</i> .
<i>déconfinette</i>	L'insolite propose un grand choix de plats à emporter : saucisse-aligot à 7 euros, confit-frites à 10 euros, hamburgers de 10,50 à 12,50, plats végétariens, et la " <i>déconfinette</i> " à 5 ou 6 euros, à la frontière entre sandwich et panini.
<i>déconfinisme</i>	Les invités du débat aujourd'hui sont Jaqueline Delaraie, présidente de l'association "Osez le <i>déconfinisme</i> " et l'écrivain, philosophe

	académicien Alain Finkielkraut.
<i>demi-jauge</i>	Les écoles primaires pourront rouvrir, avec un protocole sanitaire ; les collèges et lycées pourront rouvrir en <i>demi-jauge</i> et avec un protocole sanitaire strict
<i>économico-sanitaire</i>	En effet, pour de nombreux modèles d'affaires déjà fragilisés, cette crise économique-sanitaire pourrait s'avérer fatale ! ; il est très difficile d'estimer le timing de fin de cette crise <i>économico-sanitaire</i> et donc son coût total.
<i>entre-deux-confinement</i>	<i>Entre deux confinement</i> (web – příspěvek na Facebooku)
<i>e-pèlerinage</i>	Un <i>e-Pèlerinage</i> est organisé, pour permettre de le vivre à distance.
<i>es-confinement</i>	Ho, une belle surprise ce soir en cliquant par hasard (et avec une once d'espoir) sur le site penseesbycaro ! Et comme j'avais pris un peu de retard dans ces billets <i>es-confinement</i> .... Merci, Caroline, pour ce joli retour ! Tous les jours, au brossage de dents, minimum deux fois par jours donc, je prie pour que rien ne se décolle, ni amalgame, ni couronne
<i>fashioncorona</i>	-
<i>geste-barrière</i>	Si se désinfecter les mains reste un <i>geste-barrière</i> indispensable, il apprendre aux enfants à manipuler les distributeurs de gel avec précaution car ils peuvent recevoir des projections dans les yeux.
<i>infocoronavirus</i>	-
<i>kilo-confinement</i>	Coronavirus : comment se débarrasser de ses <i>kilos de confinement</i> (web)
<i>méga-cluster</i>	La Moselle, <i>méga-cluster</i> du variant sud-africain ?
<i>mélanchonavirus</i>	Attention, le <i>mélanchonavirus</i> est plus virulent
<i>non-confiné</i>	Dans les <i>non-confiné ·e-s</i> , il y a celles et ceux qui se rendent au travail.
<i>non-covid</i>	Si l'échec de la politique conduit à des confinements récurrents et mal-à-propos, qui est responsable des surmortalités <i>non-covid</i> qui en résultent ? Garder les <i>non-Covid</i> en isolement pour les protéger, et tous ceux qui ont eu le Covid, on va pouvoir peut-être commencer à les déconfiner, à les faire participer à des actions sociales au sein de l'établissement, des animations
<i>pan-coronavirus</i>	ravailler dès maintenant à un vaccin " <i>pan-coronavirus</i> " : face à cette variation antigénique qui semble s'accélérer et alors que les premières données suggèrent que les vaccins actuels pourraient légèrement moins bien protéger contre ces variants, les experts du NIAID appellent à la recherche
<i>pandémie-fantôme</i>	L'étude montre que tous les types de violence à l'égard des femmes et des filles, en particulier la violence domestique, se sont intensifiés pendant la pandémie de Covid-19. Cette tendance inquiétante est appelée la « pandémie fantôme ».
<i>pharmaco-ultravigilance</i>	Gilles Pialoux, infectiologue à l'hôpital Tenon (Paris), est atterré de cette crise de confiance et de ce qu'il appelle de « la <i>pharmaco-ultravigilance</i> » : « C'est une catastrophe. On est dans une course contre la montre et on n'a pas les moyens de suspendre un des trois vaccins en

	stock.»
post-confinement	<p>Pendant cette période post-confinement et en attendant que les nuages économiques associés au Covid-19 se dissipent, chaque jour profitez de l'express sur:...</p> <p>Les scénarios possibles pour la période du post-confinement allaient de la maîtrise de la circulation du virus à un reconfinement ciblé ou général de la population.</p>
post-corona	Au-delà de cet épisode, le marché des cryptomonnaies pourrait prendre de l'importance dans l'ère post-corona , où nous nous dirigeons vers la récession économique.
post-coronavirus	<p>Il est à craindre que la crise sociale profonde post-coronavirus qui existe déjà aujourd'hui ne s'aggrave, a écrit le quotidien officiel Aftab-e-Yazd le 25 avril.</p> <p>... c'est à autre chose qu'il faut penser, c'est-à-dire à la possibilité de la nécessité d'un réarrangement du monde dans l'ère du post-coronavirus , – si nous arrivons à bout de cette pandémie.</p>
post-covid	<p>Originellement créé pour imaginer collectivement des solutions pour la culture face à la crise sanitaire et dans le monde post-covid , cet espace d'échanges et de partages d'expériences ouvert à tou.te.s poursuit ses réflexions et se réunit à la rentrée !</p> <p>Questions subsidiaires sur la nature du post-Covid.</p>
pré-confinement	Mais déjà cette hypothèse se trouve infirmée par les relocalisations pré-confinement de plusieurs titulaires dans des zones rurales au câblage moins puissant
présentiel-distanciel	Collèges : à titre exceptionnel, le fonctionnement en mode hybride présentiel-distanciel peut être adopté.
pré-vaccination	Dans ce cadre, une consultation de pré-vaccination peut être prévue avec son médecin.
primo-immunisation	Les réponses immunitaires à d'autres doses à des moments différents après la primo-immunisation complète ou incomplète figurent au tableau 6.
primo-injection	La seconde dose du vaccin devra être administrée dans un intervalle compris entre 9 et 12 semaines après la primo-injection .
pseudo-déconfinement	Malgré le confinement et le pseudo-déconfinement qui se préparent, n'oublions pas de prêter attention à nos voisin·es, à nos proches, et même aux personnes que nous croisons dans la rue.
quasi-confinement	Le télétravail ou le quasi-confinement qui touche une grande partie de la population pousse de nombreux internautes à utiliser en masse les solutions de Microsoft, Google ou Apple pour travailler, communiquer, stocker des données ou les partager.
quasi-déconfiné	Dessin quasi déconfiné , mais y'a des règles n°1 : c'est de bonne guerre, nan ?... (web – příspěvek na Facebooku)
quatorzaine	" Un test PCR au départ et à l'arrivée et une quatorzaine stricte pourraient faire l'affaire ", estime Ness, qui vit en Californie.
re-confiné	Tous les pays n'ont pas rouvert leurs frontières, la pandémie continue de sévir par vagues (l'Espagne et le Portugal ont re-confiné une partie

	de leur population). ... matin, on bosse sur les notions que l'institution attend de nous, le français, les maths, et l'après-midi, on fait tout ce qui nous permettra de ne pas devenir dingue si l'on est re-confiné .
re-confinement	Dans le cadre du re-confinement d'octobre, les conditions d'éligibilité sont assouplies.
reconfiner	Plus de 100 millions d'Indiens se préparaient mardi 14 juillet à se reconfiner face à la persistance de la pandémie de coronavirus, qui entraîne de nouvelles restrictions à travers la planète, fait plonger les économies mondiales.
redéconfiner	Quitte à redéconfiner , une fois l'alerte passée.
re-dissémination	C'est le problème dit de la " re-dissémination ", autrement dit, il y a des particules qui ont été re-dispersées dans un deuxième temps, en provenance de zones qui n'ont pas été décontaminées, et aussi du site de la centrale nucléaire.
renfort-covid	Trois jours après le lancement de l'opération # Renfort-Covid par l'Agence régionale de Santé d'Île-de-France, 3025 professionnels de santé se sont portés volontaires dans toute la région pour prêter main forte à des établissements connaissant des difficultés de fonctionnement dues à l'épidémie.
rereconfinement	Troisième vague ou épidémie de tests antigéniques faussement positifs ? Se dirige-t-on vers un troisième confinement ? Un rereconfinement en quelque sorte...
re-re-confinement	C'est surtout sur celui-là qu'il vont se baser pour un éventuel re-re-confinement fin janvier début février non ?
semi-confiné	Les grands médias n'en finissent plus de se perdre dans leurs analyses et prédictions tandis que les salariés et consommateurs s'adaptent à un quotidien semi-confiné ou semi-déconfiné (c'est selon).
semi-confinement	Pendant le semi-confinement du printemps dernier, cela a notamment fourni un accès privilégié à la lecture.
semi-confiner	Semi-confiner les non-vaccinés: la moitié des Suisses est pour
simili-confinement	En ces temps de simili-confinement , peut-on se permettre de suggérer un peu de saine lecture aux responsables wallons qui planchent ces semaines-ci sur l'avenir de leur Région ?
snaplockdown	-
stopcovid	Emmanuel Macron a invité le Parlement à débattre de l'éventuelle application StopCovid développée par son gouvernement.
super-spreader	Un super-spreader contribue à créer un nouveaux cluster -un regroupement de plusieurs cas autour d'un cas initial- et peut devenir le point de départ d'une épidémie secondaire.
superspreading	Et nous avons des superspreading events – que nous découvrons avec un test PCR - mais on peut supposer qu'il existe depuis longtemps avec un nombre inconnu d'infectées. Ce n'est pas parce qu'il y a un grand foyer épidémique quelque part, une célébration, pub ou répétition de chorale, qu'il s'agit d'un virus qui se diffuse par superspreading .
super-spreading	Ce sont les événements de super-spreading . Cela peut signifier que

	nous avons également un R de 2, mais avec un comportement infectieux complètement différent. Quelle importance ont les super-spreaders et les <i>super-spreading</i> events pour la dynamique de l'épidémie?
<i>télécorona</i>	Auparavant, il faudra réactiver par téléviseur, le sauve qui peut pavlovien devant un nouveau <i>télécorona</i> star cov X (web)
<i>testodrome</i>	Depuis 14 heures (ce vendredi 14 janvier 2022), un " <i>Testodrome</i> " est ouvert sur le site de l'ancienne clinique Sainte-Marie à Schoelcher. (web)
<i>vaccibox</i>	-
<i>vaccidrive</i>	-
<i>vaccinglinglin</i>	<i>Vaccinglinglin</i> : 1 Projection dans un avenir incertain lorsque la perspective d'un vaccin contre le coronavirus apparaissait encore très lointaine.
<i>vaccinodrome</i>	Selon le JDD, une dernière réunion devait rassembler ce dimanche les services de santé de la ville de Marseille, l'OM, l'ARS-Paca et les marins-pompiers pour finaliser la création de ce <i>vaccinodrome</i> .
<i>virosphère</i>	L'hypothèse d'une ancienne et riche <i>virosphère</i> préexistant à luca expliquerait également le nombre relativement élevé de protéines orphelines présentes dans tous les génomes cellulaires séquencés.

RÉSUMÉ

Les objectifs du présent mémoire de licence étaient de rassembler un échantillon des néologismes en rapport avec la pandémie de Covid-19 dans la langue française et ensuite de l'analyser. Ce travail est divisé en deux parties principales: théorique et pratique.

La première partie de ce travail traitant la créativité lexicale au niveau théorique présente des procédures de formations des mots dans la langue française. Dans cette partie sont mentionnées les procédures les plus fréquentes aussi bien que les procédures plus marginales, mais qui sont néanmoins présent pendant la création des néologismes analysés. Cette partie théorique présente différents points de vue sur la définition d'un mot et de la néologie. Nous prêtons attention à l'enrichissement du lexique français par plusieurs modes. Tout d'abord, nous mentionnons les emprunts linguistiques des langues étrangers, puis nous nous concentrons sur les processus propres à la langue française. Nous citons les caractéristiques générales de la dérivation et de la composition et montrons leur spécificité sur les exemples. A la suite de l'échantillon rassemblé, un court chapitre est consacré au syntagme uniquement pour éclairer la partie théorique de ce néologisme.

La deuxième partie se voue à l'analyse des 137 néologismes rassemblé de la plateforme Néoveille. Néoveille permet afficher les néologismes les plus récents qui ont été enregistrés par son système de repérage. Malheureusement, cette plateforme ne donne pas assez d'informations nécessaires pour une analyse conséquente. Pour cette raison, nous avons recouru à l'utilisation du corpus Araneum Francogallicum Novum MMXXI Quadruplex proposant une plus grande possibilité d'analyse. Dans ce corpus, nous pouvons retrouver 70 % des néologismes rassemblé de la plateforme Néoveille. Grâce à la fréquence donnée sur la plateforme Néoveille et celle du corpus, nous pouvons ainsi comparer ces données. La partie pratique est divisée en plusieurs chapitres selon les procédures de formation des mots et chaque chapitre est accompagné par les tableaux contenant les données de la fréquence de la plateforme Néoveille et du corpus, la catégorie grammaticale et le genre s'il s'agit de substantifs, puis les constituants créant le néologismes. Dans chaque chapitre nous commentons le nombre des unités lexicales créées par la procédure de formation des mots concrète aussi bien que les catégories grammaticales représentées et nous commentons l'étymologie des néologismes particuliers. Les spécificités des unités lexicales sont illustrées sur les contextes acquis du corpus. Deux récapitulatifs contenant toutes les données et contexte pour chaque néologisme peuvent être trouvés au bout de ce mémoire de licence.

Dans l'échantillon examiné, la procédure de formation des mots la plus productive était la composition avec 71 unités lexicales créées. Dans la sous-catégorie appelée composition savante, le nouveau confixe *corona-* ayant une immense productivité a permis de créer le plus grand nombre de substantifs.

Malgré la domination de la composition dans la création de nouvelles unités lexicales, les autres procédures de formation des mots montrent également leur productivité. L'échantillon des néologismes examiné est sémantiquement limité et représente un petit segment spécifique du lexique français. C'est pour cela que nous ne pouvons pas déduire une conclusion de la productivité des procédures dans le lexique français général basée sur l'échantillon examiné, mais nous pouvons constater la productivité de diverses procédures dans notre échantillon concret qui se singulariserait dans un autre échantillon en fonction de sa limitation sémantique.

POUŽITÉ ZDROJE

Bibliografie

- Čermák F., *Lexikon a sémantika*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2010
- Furdík J., *Slovenská slovo tvorba*, Prešov: Náuka, 2004
- Guilbert L., *Fondements lexicologiques du dictionnaire*, In: Grand Larousse de la langue française, Paris: Librairie Larousse, 1986
- Haspelmath M., Sims AD., *O čem je morfologie*, Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum (Lingvistika), 2015
- Hořejší V., *Postavení morfologie v mluvnici a její obsah*, ČMF, 39, 1957
- Marouzeau J., *Aspects du français*, Paris: Masson et Cie., 1950
- Niklas-Salminen A., *La lexicologie*, Paris: Armand Colin, 1997
- Radimský J., *Italské a vybrané francouzské neologismy z oblasti informatiky a nových médií (1990-1996)*, České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2003
- Robert P., *Le petit Robert: dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française. Nouvelle édition millésime 2012*, Paris: Le Robert, 2011
- Smith W., *A Dictionary of Greek and Roman Antiquities*, London: John Murray, 1875
- Šabršula J., *Základy francouzské lexikologie*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1983

Elektronické zdroje

- Académie française, *Le covid 19 ou La covid 19*, Académie française [online], Académie française, 7. 5. 2020 [Datum zobrazení 19. 4. 2022], Dostupné z: <https://www.academie-francaise.fr/le-covid-19-ou-la-covid-19>
- Cambridge University Press, *Portmanteau*, Cambridge Dictionary [online], Cambridge University Press, [Datum zobrazení 15. 4. 2022], Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/portmanteau>
- Cartier E., *Néoveille, plateforme de repérage et de suivi des néologismes en corpus dynamique*, Neologica : revue internationale de la néologie, Paris: Garnier, 2019, ff10.15122/isbn.978-2-406-09663-4.p.0023. hal-02537353f
- Kozar L., 2019. *Dérivation propre : moyen linguistique de formation des termes (sur l'exemple des termes français du régime supplémentaire de retraite)* [online], Pologne: Université de Zielona Góra, 2019 [Datum zobrazení 19. 4. 2022], Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/338856401_Derivation_propre_moyen_linguistique_de_formation_des_termes_sur_l'exemple_des_termes_francais_du_regime_supplementaire_de_retraite
- Krčmová M., *Fonetika a fonologie* [online], Brno: Masarykova univerzita, 2008 [Datum zobrazení 24. 2. 2022], Dostupné z: <http://is.muni.cz/elportal/?id=766384>

Office québécois de la langue française, *Mot-valise*, Office québécois de la langue française [online], Gouvernement du Québec, 2020 [Datum zobrazení 15. 4. 2022], Dostupné z: https://bdl.oqlf.gouv.qc.ca/bdl/gabarit_bdl.asp?id=4099

Přispěvatelé Wikipedie, *Saint-Glinglin*, Wikipédia [online], Wikipédia, 26. 5. 2021 [Datum zobrazení 20. 3. 2022], Dostupné z: <http://fr.wikipedia.org/w/index.php?title=Saint-Glinglin&action=history>

Radimský J., *Les composés relationnels français du type relations parents-enfants*, *Linguistica Pragensia*, 2/2018, 131-153, 1805-9635

Villoing F., *French compounds*, *Probus* 24, 2012, 29-60, Dostupné z doi: 10.1515/probus-2012-0003

Jazykové korpusy:

Néoveille [online], Néoveille 2022 [Datum zobrazení 1. 2. 2022], Dostupné z: <https://tal.lipn.univ-paris13.fr/neoveille/html/login.php?action=login>

Araneum Francogallicum Novum MMXXI Quadruplex:

NoSketch Engine [online], Lexical computing [Datum zobrazení 15. 4. 2022], Dostupné z: http://viktor.juls.savba.sk/sandbox/run.cgi/first?corpname=fr_ar1701x_a_a263&reload=1